

Katse Öljymäeltä

JUHANI AITOMAA

PDF -KIRJA

NÄKÖKULMA julkaisut

Katse Oljymäeltä

Juhani Aitomaa

Alkuperäinen teos 2002 ISBN 951-98956-0-4

PDF -painos - editoitu 2015-16

(Myöhemmin joitakin kieliasukorjauksia, liiteosaan muutoksia)

Näkökulma julkaisut

www.nakokulma.info

Copyright: Juhani Aitomaa

Sisällysluettelo:

Esipuhe 4

Luku 1 Kohtaamisia Öljymäellä 6

Luku 2 Öljymäki 19

Luku 3 Pääsiäisajan määrittäminen 23

Luku 4 Pitkätukkainen Jeesus? 27

Luku 5 Leiri, ilmestysmaja, kaupunki ja temppeli 32

Luku 6 Ulkopuolella leirin 35

Luku 7 Jumalan läsnäolon edessä 38

Luku 8 Tärkein syntiuhri 40

Luku 9 Tuomion hetki 44

Luku 10 Mitä sadanpäämies näki? 49

Luku 11 Joonan merkki 53

Luku 12 Ylösnousemusaamu 58

Luku 13 Sapatista viikon ensimmäiseksi päiväksi 63

Luku 14 Kirjoitus ristillä ja pääsiäislammas 70

Luku 15 Keisarin uudet vaatteet 75

Lähdeteoksia 82

Liitteet 85

Katse Öljymäeltä

Esipuhe

Kristillisissä kirkkoissa ja seurakunnissa, on perinteitä ja uskomuksia, joiden tausta ulottuu joskus paremminkin muinaisiin legendoihin, kuin uskomme juutalaiseen taustaan. Kristillisellä uskolla on juutalaiset vanhatestamentilliset juurensa. Risto Santala sanoo mainiossa kirjassaan "Juuret", osa 1: "Kristillinen kirkkokin joutuu tarkkailemaan juuriaan. Ne on ilmoitettu Vanhassa ja Uudessa testamentissa. Kuitenkin kumpikin on syntynyt kaukaisella mantereella, jonka maasto-olosuhteet ja kielikin on aikamme ihmiselle vierasta. Raamatun perussanoma on kyllä selkeä. Se itse antaa meille ohjeen: 'Etsikää Herran kirjasta ja lukekaa!'. Menneitten sukupolvien hyväksi havaitsema tie tahtoo unohtua."

Harva kantaa huolta siitä, kuinka pakanauskonnot ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat kristillisyydessä. Raamattu jakaa kansat juutalaisiin ja pakanoihin (kaikki ei-juutalaiset kansat). Kun UT mainitsee "juutalaiset", jotka vainosivat Jeesusta, on monelle jäänyt mielikuva, että koko juutalainen kansa oli ja on kelvotonta. He toteuttivat Jumalan ennaltamääräämää tarkoitusta: Jeesuksen tuli kuolla syntiemme edestä. Juutalaiset on kautta kristillisen historian leimattu kavaliksi pettureiksi. Sellainen ajatus elää meidänkin ajassamme.

Israel ja erityisesti Jerusalem on maailmanpolitiikan keskipisteessä. Jerusalemista on tullut Sakarjan ennustuksen mukaan "juovuttava malja" ja "väkikivi" kaikille kansoille. Israelin ja palestiinalaisten arabien konflikti jatkuu vuodesta toiseen. Maailman johtajat yrittävät yhtä ja toista tuodakseen rauhan tuohon keskeiseen maailmankolikkaan. Jokainen, joka lukee Raamattua ja sen ennustuksia avoimella mielellä, ei voi tulla muuhun päätelmään kuin, että Raamattu on hämmästyttävän tarkka tulevaisuutta koskeissa profetioissaan. Se on tarkka, koska se on Jumalan

ilmoitus ihmiskunnalle. Tämän ilmoituksen punainen lanka on sovitus. Jumala halusi ja haluaa sovittaa syntisen ihmiskunnan itsensä kanssa. Hän otti ihmisen muodon, antoi "ainokaisen Poikansa" syntiemme tähden.

Monet näkevät Raamatussa vain ristiriitaisuuksia. Toiset kokevat Jumalan julmaksi ja verta janoavaksi VT:n uhritoimitusten takia. Tällaiset mielipiteet syntyvät, kun asiaa ei tunneta eikä siitä oteta selkoa. Nykyajan ihminen haluaa tietonsa heti ilman opiskelun ja tutkimisen vaivaa. Jos joku "profeetta" kertoo ilmestyksistään tai joku "parantaja" lupaa välittää Jumalan kosketuksen, se otetaan vastaan, koska se on nopeaa ja helppoa. Jos epäilemme ristiriitaisuuksia, niin Raamattu kyllä kestää niiden tutkimisen. Lopulta aina havahdutaan siihen, että ristiriita oli epäilijän omassa mielessä ja ymmärryksessä, ei niinkään Raamatussa.

Tämän kirjan tarkoitus on pieneltä osaltaan valottaa lähinnä pääsiäisen tapahtumia VT:n historiallisesta taustasta käsin. Perinteinen kristillinen näkemyksemme ei aina vastaa tyydyttävästi kaikkiin kysymyksiin. Kuten esimerkiksi siihen, eikö Jeesus ollutkaan haudassa kolmea päivää ja kolmea yötä? Ns. pyhistä paikoista, eli Jeesuksen ristiinnaulitsemisen ja hautaamisen paikoista, on käyty kiistaa vuosikymmeniä. Raamatusta ja juutalaisesta sekä historiallisesta taustasta löydämme kuitenkin johtolankoja kysymyksiimme. Kirjoittaja on halunnut antaa virikkeitä lukijan omaan ajatteluun. Mikäli näin tapahtuu ja Jumalan Sanan merkitys lukijalle entisestään korostuu, silloin kirja on täyttänyt tehtävänsä.

Juhani Aitomaa

Luku 1

Kohtaamisia Öljymäellä

Luku 1 on kuvitteellinen kertomus Jeesuksen kärsimisen ajalta

Ensimmäinen kohtaaminen

Olemme saapumassa Jerusalemiin pääsiäisjuhille. Pieni ryhmämme lähti asuinsijoiltaan muutama päivä sitten. Tuhansien muiden tavoin kuljemme Jerikosta Jerusalemiin johtavaa päätietä. Betanian ja Beetfagen pikkukylät ohitettuumme saavumme Öljymäen laelle. Kuljettuumme vielä vähän matkaa eteemme avautuu henkeäsalpaava näkymä. Koko kaupunki näkyy alapuolellamme ja sen vaaleat rakennukset kylpevät päivänvalossa. Jerusalem on tunnettu kaupunki Rooman valtakunnassa. Lähinnä meitä on kaupungin tärkein osa, temppelivuori. Mahtavan temppelirakennuksen valkoiset marmoriseinämät ja seinien kultalevyt loistavat ja kimaltavat. Auringon osuessa temppelin seiniin sopivasta kulmasta loiste on niin häikäisevä, että sitä ei voi silmin katsoa. Näky on aina yhtä henkeäsalpaava. Temppelin näkeminen synnyttää pyhän tunteen. Siihen liittyy sekoitus jumalanpelkoa ja Kaikkivaltiaan kunnioitusta. Temppelistä sanotaan, että joka ei ole nähnyt sitä, ei ole milloinkaan nähnyt loisteliasta rakennusta.

Majesteettillinen temppelirakennus muureineen, pylväskäytävineen ja valtavine oviaukkoineen on vaikuttava näky. Se näkyy hyvin levähdyspaikkaamme Öljymäen rinteelle. Pyhäkköön johtavan oviaukon peittää värikäs ja loisteliasta kirjailtu esirippu, jonka mitat lienevät n. 7,5 m leveyttä ja 25 m korkeutta. Eräs papistoon kuuluva tuttavamme kertoi tämän kangasverhon paksuuden olevan noin miehen kämmenenleveys. Koko temppelialue pihoineen näkyy hyvin, sillä temppelivuoren muuri on itäpuolella tehty matalammaksi, kuin muilla sivuilla. Temppelin pihassa näkyy papistoa valkeissa vaatteissa. He

valmistautuvat vaativaan tehtävään. Tuhansittain pääsiäislampaita tullaan kohta teurastamaan. Laajan temppeelialueen piha-alueilla liikkuu jo tähän aikaan, vähän ennen pääsiäistä, paljon ihmisiä. Suuri määrä juutalaisia on tullut paikalle muista maista. Paikalla on myös uteliaita pakanakansoista. Suuren juhlan läheisyys näkyy kaikkialla. Pääsiäistä edeltävinä päivinä ihmisiä tulvii kaupunkiin kaikista ilmansuunnista. Missä on paljon väkeä, siellä ovat myös kauppiat. Valtavan ihmisjoukon samanaikainen läsnäolo kaupungissa ja sen välittömässä läheisyydessä tuo paikalle lukuisan joukon kaupustelijoita. Lammaslaumat paimenineen sijoittuvat omille alueilleen. Monin paikoin tehdään valmisteluja tulisijojen pystyttämiseksi. Niitä tarvitaan runsaasti eri puolille, sillä jopa satoihin tuhansiin nousee pian käristettävien pääsiäislampaiden määrä. Pääsiäislampaan hankkiminen on yksi juhla-ajan keskeisimmistä tehtävistä.

Öljymäki on suurenmoinen alue. Öljypuut, viikunapuut, syressit, palmut, setripuut, ym. muodostavat varjoisan metsikön. Kuten aina suurina juhlina, tuhannet Jerusalemiin saapuvat majoittuvat sen rinteille. Aiomme tehdä samoin. On melko turhaa yrittää saada majapaikkaa kaupungista tai lähikylistä. Sitä paitsi hinnat ovat aina suuren juhlan aikana huipussaan. Olemme istuneet tien viereen ihailemaan edessämme avautuvaa näkymää. Ohitsemme kulkee ihmisiä kohti kaupunkia ja kaupungista pois päin. Kuulemme siellä täällä vieraita kieliä, joita emme ymmärrä. Panemme merkille suuren joukon ihmisiä, jotka kiirehtivät tiellä ohitsemme Jerikoon päin. Monet kaupunkiin menijöistä pysähtyvät ja kääntyvät takaisin heidän mukanaan. Kuulemme hajanaisia, kiihtyneesti lausuttuja sanoja, "Hän on tulossa" ja "Voiko tämä Jeesus olla Hän, jota olemme odottaneet". Mielenkiintomme herää. Olemme toki kuulleet Jeesus-nimisestä rabbista ja Hänen opetuksistaan, jotka ovat saaneet hallitusmiehet, fariseukset ja saddukeukset hämilleen monta kertaa. Toiset kutsuvat häntä profeetaksi. Monet, jotka ovat nähneet hänet,

todistavat ihmeiden tapahtuneen. Tiedämme, että kaikenlaisia "ihmeiden" tekijöitä toki liikkuu. Pelkästään ihmeiden esittäminen ei tee kenestäkään Messiasta. Synagogamme rabbin mukaan profeettojemme Jumalalta saadut Kirjoitukset tukevat ajatusta, että Messiaan tulisi ilmestyä vapauttamaan kansansa näinä aikoina. Neljäentuhatta vuotta on kulunut ihmisen luomisesta. Kaksituhatta vuotta elimme aikaa ilman lakia. Kaksituhatta vuotta lain aikaa ja nyt olisi aika aloittaa kahdentuhannen vuoden pituinen Messiaan aika. Näin olemme kuulleet oppineidemme sanovan.

Jäämme odottamaan mitä tapahtuu. Jonkun ajan kuluttua kuulemme suuren väkimäärän lähestyvän. Se saapuu kohdallemme. Huutoa, laulua, riemua. Ihmiset levittävät päällysvaippojaan tielle, monet repivät puista oksia ja heittävät niitä aasinvarsalla ratsastavan miehen eteen. Mahtavana kaikuu huuto aina kaupunkiin ja temppelialueelle saakka: "Hoosianna, Daavidin pojalle! Siunattu olkoon Hän, joka tulee Herran nimeen". Väkijoukon into vie meidät mukanaan ja liittymme joukkoon. Suuressa joukossa kulkeminen ei ole mukavaa. Tönitään ja törmäillään. Mutta ihmeen hyvin järjestys tuntuu säilyvän. Ihmiset, nuoret ja vanhat, ovat riemumielellä. Kuulemme erään keski-ikäisen miehen julistavan suureen ääneen, kuinka roomalaisille pian tulee lähtö koko Israelin valtakunnan alueelta. Omien sanojensa mukaan mies on jo valmistautunut taisteluun, jos vain Messias häntä tarvitsee. Arvelemme joukossa olevan selootteja, juutalaisia vapaustaistelijoita, jotka hartaasti odottavat tilaisuutta nousta aseisiin ja karkottaa roomalaiset vallanpitäjät.

Näemme kansanjoukon keskellä ratsastavan miehen tungoksessa vain vilahdukselta. Lähellä häntä seuraa muutaman miehen joukko, joka ilmeisesti on opetuslasten ryhmä. Olemme kuulleet, että Jeesus valitsi kaksitoista miestä lähipiiriinsä. Kieltämättä hän antaa majesteettisen vaikutelman. Silti tätä miestä näyttää olevan helppo lähestyä. Jeesus ei selvästikään torju ihmisiä, eikä ole

ylimielinen. Hän on pukeutunut, kuten juutalainen mies pukeutuu, hiukset ovat lyhyet ja leukaa peittää parta. Hän on tyynen ja varman oloinen, hymyilee kansanjoukolla, mutta ei innosta sitä. Haluamme pyrkiä lähemmäksi ja kiiruhdamme väkijoukossa pujotellen aivan aasilla ratsastavan lähelle. Katson häneen ja katseemme kohtaavat. Mielen valtaa kumma tunne siitä, että tämä Jeesus tuntee minut läpikotaisin. Etenemme kohti temppelialuetta ja sinne johtavaa porttia. Mutta ennen sitä eroamme väkijoukosta ja jatkamme matkaamme saadaksemme asiamme hoidetuksi.

Toinen kohtaaminen

Koko kaupunki puhuu Jeesuksesta. Suuri määrä kyyhkystenmyyjiä ja rahanvaihtajia oli asettunut paikoilleen temppelirakennuksen läheisyyteen pakanoiden esipihaan temppelialueella. On tunnettua, että temppelipapisto hyötyy kaupustelijoista, näiden maksaessa osuuden voitoistaan papeille. Jeesus oli ajanut heidät tiehensä. Kukaan ei ollut uskaltanut estää häntä. Kun sairaat kuulivat hänen olevan temppelialueella ja sen pyhäkössä, he kiiruhtivat sinne ja Jeesus paransi heidät. Kaupungilla kulkiessamme kuulemme kertomuksen sieltä ja toisen täältä. Jeesus kuuluu opettavan pyhäkön pihassa. Myös oppineita ja hallitusmiehiä on paikalla keskustelemassa hänen kanssaan. Kuulemme huhuja, joiden mukaan monet vaikutusvaltaiset johtajamme eivät pidä hänestä.

Onko nyt Israelin lunastuksen aika? Eräs ryhmäläisemme oli käynyt keskustelua Jeesusta jo pitkään seuranneen miehen kanssa. Hän oli kysynyt tältä, onko Jeesus puhunut Israelin vapauttamisesta? Miehen mukaan kukaan ei vielä ole saanut kuulla Jeesuksen suunnitelmaa. Muodostuukohan tästä pääsiäisestä sotainen yhteenotto? Toisaalta, Messias saa Jumalta voiman tehtävään ja Israelin pelastus, roomalaisten karkotus, on

Hänen suvereeni työnsä. Sitä seuraa rauhan ja oikeudenmukaisuuden aika.

Kaupunkiin saapuu yhä lisää väkeä. Päivällä kuljemme kaupungilla ja lepäilemme Öljymäen varjoisalla rinteellä. Vietämme aikaa myös temppelialueella. Se on valtava rakennuskompleksi. Herodes kaksinkertaisti aiemman Salomon temppelin alueen. Nyt mitat ovat länsi-itä suunnassa n. 300 m ja pohjois-etelä suunnassa vähän vaille 500 m. Temppelialueen reunoilla nousevat mahtavat tukimuurit, sillä aluetta laajennettaessa on tehty mittavia täyttötöitä. Muurien suurimmat rakennuskivet ovat pituudeltaan vajaa 15 m, korkeudeltaan n. 3 m ja niiden leveys on peräti 5 m. Kivien liitoksissa ei käytetty laastia, vaan kivenhakkaajat muotoilivat ne tarkoin toisiinsa sopiviksi. Temppelin piha-alue on eteläsivun lännen puoleisessa kulmassa 45 m katutasen yläpuolella. Muuri jatkaa vielä tästä ylöspäin ja ulottuu n. 60 m:n korkeuteen. Etelä- ja länsisivulla temppelialueelle nouseaan leveitä portaikkoja myöten. Länsisivulla on myös mahtava siltarakennelma, joka ylittää välissä olevan laakson johtaen rikkaiden asuttamasta yläkaupungista temppelialueelle. Yläkaupungissa sijaitsee myös Herodeksen loisteliias palatsi.

Pohjoispuolelta temppelialueelle johtaa yksi portti. Itäpuolen portista papisto kulkee Kidronin laakson yli Öljymäellä sijaitsevalle alttarille holvattua siltaa pitkin aina, kun uhritoimitus sitä vaatii. Alueen pohjoisreunassa, sen lännen puoleisessa kulmassa, on mahtava Antonian linnoitus, jonne roomalaiset joukot ovat majoittuneet. Alueen eteläreunassa sijaitsee leveä ja katettu, n. 30 m korkea kuninkaan pylväskäytävä, joka länsi-itä suunnassa muodostaa koko eteläisen reuna-alueen. Temppelialuetta kiertävän muurin sisäpuolella kapeammat pylväskäytävät kiertävät koko alueen. Niissä majailevat kauppiaat ja rahanvaihtajat. Temppelin piha-alue on laaja. Pakanat pääsevät

vain sen ulompaan osaan. Temppelirakennuksen lähelle heillä ei ole asiaa, sillä sen ympärillä on aitaus. Juutalaiset vartijat ovat saaneet ohjeet ja luvan tarvittaessa surmata jokaisen ei-juutalaisen, joka yrittää aidan sisäpuolelle. Aidassa on varoituskylttejä, joissa pakanoita varoitetaan latinan ja kreikan kielellä astumasta aidan porteista sen toiselle puolelle kuoleman uhalla.

Varsinainen temppelirakennus pihoineen on muureilla erotettu oma kokonaisuutensa. Muureilla ympäröity alue on kooltaan länsi-itä suunnassa n. 150-200 m ja pohjois-etelä suunnassa n. 80 m. Sinne päästään kulkemaan "Kauniista portista", joka avautuu Öljymäelle, itään päin. Pihan reunoilla sijaitsevat katetut pylväskäytävät. Pihan neljässä kulmassa sijaitsevat nelikulmaiset huoneet, joilla kullakin on oma tarkoituksensa. Kaksi niistä toimii öljyn ja puun varastohuoneina. Yksi huone on Jumalalle lupauksen tehneitä nasiireja varten ja yksi parantuneita spitaalisia varten. Ensimmäiseen pihaan pääsevät juutalaiset miehet ja naiset. Pihan perällä auki olevasta majesteettillisesta Nikanor-portista avautuu näköala sisempään pihaan, jossa näkyy tempppelin valtaisan oviaukon edessä oleva loisteliaasti kirjailtu esirippu. Sanotaan, että pronssista Nikanor-porttia liikuttamaan tarvitaan kaksikymmentä miestä. Portti aukaistaan aina aamulla ja sen merkiksi voimakas kumina kuuluu kaikkialle kaupunkiin. Sisempään pihaan naisilla ei ole asiaa. Vain miehet saavat astua portista sisään pihan etuosaan. Muu alue on varattu papillisiin toimituksiin. Pihassa sijaitsevat pyöreä pesuallas, suuri ja korkea polttouhrialttari ja uhrien teurastuspaikka. Itse temppeli sijaitsee tässä sisemmässä pihassa. Loisteliaan, T-muotoisen rakennuksen mitat ovat: leveyttä pohjois-etelä suunnassa enimmillään lähes 50 m ja muuten n. 30 m. Pituutta rakennuksella on länsi-itä suunnassa vajaa 50 m ja korkeutta saman verran. Keskellä itään avautuvaa sisäänkäyntisivua on suuri oviaukko, jonka peittää kuuluisa ja kaikkien ihastelema esirippu. Esirippua kannattelee valtaisa, koristeltu marmoripaasi, jota kannattelevat oviaukon molemmilla

puolilla sijaitsevat pylväät. Temppeelialueen pihat alkavat olla jo lähes tungokseen asti täynnä väkeä. Millainen väenpaljous tällä alueella onkaan pääsiäisseremonioiden aikaan. Järjestystä ylläpitää juutalainen sotaväki, erityinen temppelipoliisi, joita suurina juhlina tarvitaan lukuisa määrä.

Jo aamulla varhain Jeesus oli tullut temppeliin. Koko päivän hän on puhunut ja keskustellut kirjanoppineiden ja tavallisen kansan kanssa. Ilta on jo tulossa, kun saavumme kuulemaan häntä. Jeesus sanoo jotakin hyvin outoa, joka hämmentää monien kuulijoiden mieliä. Hän toteaa, että temppeli tulee hylätyksi ja jatkaa, että häntä ei nähdä ennen kuin sanotaan, "Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen". Mitä hän sillä tarkoittaa? Minne hän on lähdössä? Sen sanottuaan hän lähtee pyhäköstä muassaan opetuslapset ja muuta väkeä. Seuraamme mukana, sillä matka johtaa Öljymäelle, jonne tarkoituksemme on majoittua. Öljymäen rinteellä kuulemme opetuslasten ylistävän pyhäkköä ja kaikkia temppeelikulttiin liittyviä rakennuksia Temppelivuoren ja Öljymäen alueella. Emme ole uskoa korviamme, kun kuulemme Jeesuksen sanat: "Tähän ei ole jäävä kiveä kiven päälle maahan jaottamatta". Poistumme etäämmälle, rauhallisempaan paikkaan. Etsimme tasaisen alueen, jonne voimme levittää vaippamme nukkuaksemme yön yli, kuten monet muutkin kaupunkiin tulleet.

Kolmas kohtaaminen

Pian koittaa ilta ja alkaa Abib -kuun 14. päivä. Papistolla on tavaton kiire kansan tuodessa pääsiäislampaansa teurastettavaksi temppeliin. Jokaisen ruokakunnan uskottu mies saapuu lammas mukanaan ja papit teurastavat sen. Lampaan sisälmykset ja rasva poltetaan tulella. Palaneen lihan käry ulottuu kaikkialle kaupunkiin. Loputtomat jonot johtavat temppeelialueen porteilta kohti pyhäkköä, jossa virheetön karitsa uhrataan. Kuulemme lähes taukoamattoman torven soiton, sillä jokainen uhritoimitus

kuulutetaan siten alkavaksi. Vähän yli 10 hengen ryhmämme valitsi miehen, joka kävi puolestamme ostamassa ja teurastuttamassa lampaan. Olemme tavan mukaan pyytäneet kaupungista löytämämme köyhän ihmisen mukaan ateriallemme.

Tulentekopaikalla lammas asetetaan käristymään vartaaseen tulen ylle. Olemme löytäneet sopivan paikan pääsiäisaterian nauttimispaikaksi. Lampaan kypsymistä odotellessa otamme esiin happamattoman leivän ja viinin. Kun lammas todetaan kypsäksi, se tuodaan paikalle ja aloitamme pääsiäisaterian. Muistamme, että lampaasta ei saa rikkoo yhtäkään luuta. Kastamme palan happamatonta leipää erityiseen punavärisen kastikkeeseen ja juomme ensimmäisen viinimaljan siunattuamme sen ensin. Yksi meistä lukee psalmin 114, joka muistuttaa meitä Egyptistä lähdöstä. Sen jälkeen jokainen maistaa muutaman pisaran suolaista vettä muistoksi esi-isiemme kyynelistä. Sitten alamme syödä karitsaa ja sen ohella maistamme katkeria yrttejä: retikkaa, timjamia, oreganoa, basilikaa ja laakerinlehtiä. Aterian lopulla, ennen keskiyötä, juomme kaksi maljaa viiniä. Kolmannen, siunauksen maljan aikana alamme laulaa kiitosvirttä psalmien 115-118 mukaan, "Älä meille Herra, älä meille, vaan omalle nimellesi anna kunnia, armoni ja totuutesi tähden". Kun pääsemme kohtaan, jossa laulun sanat kuuluvat, "Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen", juomme neljännen ja viimeisen maljan. Sitä tehdessämme monen mieleen nousevat ne aiemmat tapaukset, joissa jo olemme kuulleet nuo sanat.

Kiitosvirren veisattuamme palaamme Öljymäelle. Tänä yönä ei pitäisi nukkua. Mooseksen mukaan meidän tulee valvoa Herran kunniaksi ja Egyptistä lähdön muistoksi. Kaikkialla on keskustelevia ihmisryhmiä ja soihtuja. Soihtuun valaistu temppeelialue valaisee yössä Öljymäen rinnettä. Etsimme rauhallisen paikan ja monet meistä alkavat olla nukuksissa. Lähellä rinteessä on puutarha. Tunnistamme ryhmän, joka nousee rinnettä kohti puutarhaa. Jeesus on liikkeellä opetuslastensa kanssa. Mikä

olisikaan parempi tapa viettää tätä yötä, kuin kuulla hänen opetustaan. Muutamat meistä päättävät lähteä sitä kuulemaan. Saavumme puutarhaan ja näemme joukon opetuslapsia istumassa. He sanovat, että mestari haluaa olla rauhassa, häntä ei saa nyt häiritä. Opetuslapsetkin ovat uupuneita ja haluttomia puhumaan. Poistumme paikalta ja saavumme omalle yöpymispaikallemme. Toiset meistä nukkuvat jo. Emme tohdi herättää ketään, vaikka muutamat meistä ovat vakaasti päättäneet valvoa tämän yön.

Havahdumme hiljaisesta keskustelustamme ääniin, jotka synnyttää liikkeellä oleva suurehko joukko. Soihdut käsissään se suuntaa kohti äskeistä puutarhaa. Näemme keihäitä ja toteamme mukana olevan juutalaisia temppelin vartijoita. Nousemme ylös nähdäksemme paremmin. Joukko vaikuttaa kiihtyneeltä ja päättämme pysyä paikoillamme. Puutarhasta kantautuu ääniä, joista emme saa selvää. Jonkun ajan kuluttua ohitsemme kiirehtii pari Jeesuksen opetuslasta. He ovat epätoivoisia ja vastaavat hätäisesti utelumme sanoen, että hallitusmiehet ja papisto lähettivät aseistetun joukon vangitsemaan Jeesusta. Tilanne oli sekasortoinen ja yksi heidän joukostaan oli Jeesusta puolustaessaan sivaltanut korvan irti ylimmäisen papin palvelijalta. Ylivoiman edessä opetuslapset pakenivat paikalta henkensä kaupalla. Tämä on kummallista. Miksi Jeesus pidätettiin? Hän ei kehottanut kansaa mihinkään laittomuuksiin.

Neljäs kohtaaminen

Loppuyön vietämme keskustelemalla asiasta. Jeesus otettiin vastaan hurraahuudoin ja nyt hänet on vangittu. Kukonlaulun jälkeen päättämme lähteä temppelialueelle. Varmaan siellä saamme lisävalaistusta asiaan. Saamme tietää, että Jeesus on ollut ylipappien puhuttelussa temppelialueella. Sitten hänet on viety roomalaisen maaherran, Pontius Pilatuksen eteen Antonian linnoitukseen. Sinne on mennyt myös joukko juutalaisia, jotka ovat

sanoneet vaativansa Pilatukselta kuuluisan selootin, Barabbaan vapauttamista. Roomalaisilla on tapana, juutalaisten miellyttämiseksi, päästää pääsiäisen aikaan yksi vanki vapaaksi. Kuulemme, että ylipappien tahto on saada Jeesus tuomituksi kuolemaan niin pian kuin mahdollista. He haluavat toteuttaa sen tämän päivän aikana ja mieluummin heti aamulla, kun väentungos ei vielä ole pahimmillaan. Saamamme tiedon mukaan Jeesus oli syyllistynyt jumalanpilkkaan. Suurin osa kansasta on vielä uuvuksissa pääsiäisyön jälkeen, eikä ole lainkaan perillä mitä on tapahtumassa. Palaamme Öljymäelle.

On aamupäivä ja kaupungin kadut ja temppelialue ovat kohta tupaten täynnä väkeä. Iltapäivällä suoritetaan temppelipalveluksen mukainen pääsiäisuhri pyhäkössä. Jos aikoo päästä katsomaan sitä temppelin sisempään pihaan, on oltava ajoissa liikkeellä. Aamupäivällä, vähän ennen kolmatta hetkeä (n. klo 9), eräs meistä huomaa kulkueen tulevan ulos temppelialueen itäisestä portista. Joukko ylittää Kidronin laakson holvattua siltaa pitkin. Mukana on juutalaisia ja roomalaisia sotilaita, pappeja ja tavallista kansaa. Joukko nousee Öljymäen rinnettä kohti tunnettua aukiota, jossa sijaitsee myös punaisen hiehon uhrialttari. Lähestymme joukkoa ja näemme kolme miestä, kädet levitettynä ja sidottuina hartioillaan olevaan ristin poikkipuuhun. Kärjessä kulkeva mies on verinen, kasvot ovat turvonneet muodottomiksi ja ruumiissa on lukuisia avohaavoja. Orjantappurakruunun piikit on painettu syvälle hänen päähänsä. Mies kaatuu maahan ja jää siihen. Sotilaat tarttuvat ryhmää vastaan tulleeseen mieheen ja käskevät häntä kantamaan poikkipuuta. Papit kuuluvat toistavan, että asialla on kiire ja hoputtavat sotilaita toimimaan.

Kysymme, mitä on tapahtunut? Saamme vastauksen, että Jeesus yhdessä kahden kapinoitsijan ja ryövärin kanssa viedään ristiinnaulittavaksi. Jättäydymme jälkijoukkoon, jossa on lohduttomasti itkeviä naisia. Tunnistamme yhden miehen

Jeesuksen opetuslapseksi. Varovasti lähestymme häntä ja kysymme taas ihmetellen, mitä on tapahtunut? Opetuslapsi toteaa pappien pitävän kiirettä, ennen kuin liikaa väkeä kerääntyy paikalle. Hänen mukaansa Jeesus tuomittiin aamuyöllä väärin perustein, eikä kukaan puolustanut häntä. Tämä mies, Johannes, sanoo muistavansa, että Jeesus puhui poismenostaan mutta suuren surunsa vallassa hän ei ymmärrä miksi tämä tapahtuu. Mitä kaikkea onkaan tapahtunut parissa päivässä!

Saavumme ylös Öljymäelle ja nuo onnettomat naulitaan ristille. Yksi sotilas käy kiinnittämässä kirjoitusta sisältävän taulun Jeesuksen pään päälle. Se synnyttää kovaäänisen protestoinnin paikalla olevien pappien joukossa. Näemme kirjoituksen. Se on latinaksi, kreikaksi ja hepreaksi. Paikalla oleva roomalainen sotajoukko komentaa papiston taaemmaksi. Kaikki on tapahtunut nopeasti. Ristiinnaulitsijoiden tulenpalava kiire näyttää hieman laantuvan, kun työ on tehty. Ohi kulkevalla Jerikon valtatiellä kulkee yhä enemmän kansaa. On suuren sapatin valmistuspäivä. On kuudes hetki (klo 12), kun outo pimeys verhoaa kaupungin ulottuen kaikkialle. Koko maa pimenee nopeasti. Pelästymme, kun aurinko ei anna valoaan. Temppeelialueella sytytetään soihtuja. Istumme alas tyrmistyneinä. Monet lähistöllä olevat ovat pelokkaita.

Aika kuluu ja on noin yhdeksäs hetki (klo 15). Tähän aikaan temppeleissä toimitetaan temppeleipalveluksen mukainen pääsiäislampaan teurastus. Maa vavahtaa rajusti ja istumassa olevat säntäävät pystyyn. Temppelein suunnasta kuuluu kova rysähdys ja näemme koko valtaisan esiripun repeytyneen. Sitä kannatteleva marmoripaasi on halki. Monet huutavat pelosta. Kasvot temppeleihin päin keskimmäiseksi ristiinnaulittu Jeesus huutaa suurella äänellä: "Isä, sinun käsiisi minä annan henkeni". Pyhäkön nyt avonaisesta oviaukosta loistaa sisällä olevan suuren menoran kynttilöiden kirkas valo. Näemme roomalaisen, toimitusta valvovan upseerin vavahtavan ja sanovan jotakin.

Kaikkien lähistöllä olevien kasvot ovat tyrmistyneet. Pimeys väistyy ja aurinko tulee taas esiin. Temppeelialueella ja pyhäkössä näyttää olevan sekasortoa. Ihmiset alkavat poistua paikalta, joku itkee, joku puhuu kiihtyneesti, kaikki ovat järkyttyneet. Mekin lähdemme: millainen alku suurelle sapatinpäivälle tämä onkaan!

Viides kohtaaminen

Pääsiäissapatti on ohi. Sapatin tulee olla ilojuhla mutta emme ole saaneet mielestämme sapatinaaton tapahtumia. Oliko Jeesus väärä messias? Mutta miksi juuri hänen kuolinhetkellään tapahtuivat nuo pelottavat asiat? Temppeli on ilman esirippua, ikään kuin paljastettuna. Tämä ei voi olla sattumaa. Saamme tietää, että Jeesus haudattiin kiireesti lähistöllä Öljymäen rinteessä olevaan hautaan. Viikkosapatti on tulossa ja poistumme Jerusalemissa vasta sen päätyttyä. On varhainen aamu, vielä lähes pimeä. Väkeä yöpöy yhä Öljymäen rinteellä. Eilen kävimme katsomassa Jeesuksen hautapaikkaa. Sitä vartioivat sotamiehet eivät sallineet meidän tulla kovin lähelle. He sanoivat varmistavansa, että Jeesuksen ruumista ei siirretä minnekään kolmen päivän kuluessa. Kolmen päivän kuluessa? Miksi? Nyt tuo aika alkaa olla ohi. Aamu alkaa sarastaa. Eräs mies näkyy juoksevan kohti Jeesuksen hautaa. Pian näkyy toinen tekevän samoin. Onko jotakin tapahtunut? Kiiruhdamme perään ja saavumme hautaluolalle. Kummallista, paikalla ei ole vartijoita. Haudan suuaukon edessä oleva suuri kivi on siirretty syrjään. Johannes, jonka näimme Jeesuksen ristiinnaulitsemispaikalla ja se toinen mies astuvat juuri ulos haudasta. Heidän ilmeensä ovat sanoinkuvaamattoman yllättyneet. Miehet rientävät ohitsemme sanoen, että heidän pitää pian saada sana kaikille opetuslapsille: Jeesus ei ole haudassa. Saamme tietää, että aiemmin aamulla kaksi naista oli saapunut haudalle ja jo silloin hauta oli tyhjä.

Olemme hämmennyksissä. On tapahtunut se mitä sotilaat oli

määrätty estämään. Poistumme paikalta samalla, kun eräs nainen saapuu haudalle. Muistamme, että hän oli yksi niistä jotka itkivät Jeesusta, kun tätä vietiin tuomiopaikalle. Jäämme jonkun matkan päähän keskustelemaan. Onko Kirjoituksissa mitään tähän viittaavaa? Siitä on otettava selko. Haudalle äsken mennyt nainen kiiruhtaa meitä kohti aikoen ohittaa meidät. Hän on kiihtynyt ja hänen kasvonsa loistavat. Mennessään hän ei malta olla huudahtamatta: "Näin hänet, näin Jeesuksen, hän ei ole kuollut, vaan elää". Tämä pääsiäisaika on kummallisista kaikista. Jeesus oli todistettavasti kuollut, sitten hän ei enää ole haudassa ja nyt hänet tunteva nainen sanoo nähneensä ylösnousseen Jeesuksen. Mitä tämä merkitsee?

Meidän on tutkittava Kirjoituksia saadaksemme selville mistä on kysymys. Entä, jos kaikki tämä kuuluu Messiaan tehtävään? Pian jätämme Jerusalemin saapuaksemme takaisin seuraavien juhlien aikaan. Muisto tästä pääsiäisestä säilyy kuitenkin meidän ja monien muiden mielissä koko loppuelämämme ajan. Ehkä vielä koko maailma kuulee tästä erikoisesta tapahtumasta?

Luku 2

Öljymäki

Yllä olevasta kertomuksesta lukija voi jo päätellä, että Jerusalemin itäpuolella kohoava Öljymäki on raamatunhistorian keskeisimpiä, ehkä keskeisin tapahtumapaikka. Mutta saako kertomuksemme tukea historiallisista ja raamatullisista lähteistä? Öljymäki esiintyy usein Raamatussa. Sen hepreankielinen nimi on "Ma'aleh ha-Zeitim", joka tarkoittaa oliivivuorelle nousemista. Toinen nimitys "Har ha-Meshihah", tarkoittaa voitelun (Messias on voideltu) vuotta.

Öljymäki tunnettiin runsaasta puustostaan, erityisesti oliivipuista, joiden hedelmistä puristetaan tärkeää oliiviöljyä. Suomenkielinen nimitys vuorelle on "Öljymäki", mutta monissa muissa kielissä, esim. englanti, puhutaan oliiveista, "Mount of Olives", "oliivien vuori". 2.Sam.15:30-32 mainitaan Öljymäki. Daavid nousi vuorelle paetessaan Absalomia ja matkalla hän ohitti paikan, "jossa Jumalaa rukoiltiin".

Paikka sijaitsi vuoren laella, hepr. "ro'sh", joka tarkoittaa mm. "pää", "päämies", "huippu", "korkeus", "yli(pappi)", "hallitsija". Tämä antaa viitteen siitä, että Öljymäen laella jo Daavidin aikaan oli tärkeä jumalanpalveluspaikka. Yksi merkitys sanalle on myös "summa", joka viittaa laskutoimitukseen. Tässä yhteydessä kyse on väenlaskusta ja paikasta, jossa se suoritettiin.

Öljymäellä oli temppelipalvelukseen liittyvää asutusta. Daavidin aikaan siellä oli temppelipapiston asuttama kylä nimeltä "Nob", (merkitsee ilmeisesti "korkea paikka", mainitaan mm. 1.Sam.22:11, Jesaja 10:32). UT:n Beetfage lienee ollut myös pappien kylä. Nimi merkitsee "kypsymättömien viikunoiden talo". Daavidin poika, Salomo, pystytti Jerusalemin itään olevalle vuorelle epäjumalanpalveluspaikan, 1.Kun.11:7. "Itään oleva vuori"

tarkoittaa Öljymäkeä. Salomon epäjumalanpalvontapaikka ei kuitenkaan ollut temppelipalvelukseen tarkoitettulla alueella. 2.Kun.23:13, tarkentaa Salomon epäjumalien alttarien paikaksi Öljymäen eteläpuolisen kukkulan, joka kuuluu samaan vuoriketjuun kuin Öljymäki.

Profeetta Hesekiel mainitsee Öljymäen lopun aikaa koskevassa näyssään, Hes.11:23. Samoin profeetta Sakarja, Sak.14:4, jossa kuvataan Messiaan paluuta maan päälle, sen tapahtumapaikkana on Öljymäki. Roomalaisen sotajoukon 10. legioona leiriytyi Öljymäelle Jerusalemin piirityksen aikaan. Piiritys johti Jerusalemin ja temppelin täydelliseen tuhoon v. 70 jKr. Muslimien tradition mukaan kalifi Omar leiriytyi myös Öljymäelle, ennen kuin Jerusalem antautui hänen valtaansa 638 jKr.

Kuten alun kertomuksemme kuvaa, Uusi testamentti mainitsee Öljymäen usein. Se liittyy erottamattomasti Jeesuksen toimintaan ja Hänen viimeisiin hetkiinsä. Vaikka Raamattu ja historiankirjoitus antavat viitteitä millä alueella Jeesus kuoli, haudattiin ja nousi ylös, asiasta on monia eri mielipiteitä. Se taas johtuu siitä, että länsimainen kristillisyys seuraa edelleen melko kritiikittömästi monia perinteitä ja uskomuksia, joiden alkuperä on erotettu kristillisen uskon juutalaisesta taustasta. Tässä erottamisessa pakanoiden perustama roomalaiskatolilainen kirkkolaitos on ollut vahvasti mukana.

Öljymäki on kuitenkin aina ollut monien ns. vanhojen kirkkokuntien pyhä paikka. Aikojen saatossa nämä ovat pystyttäneet Öljymäelle monia kirkkoja. Joillakin vanhoilla kirkkokunnilla näyttää olevan vanhoja perinteitä, joista ei paljon puhuta. Yksi esimerkki on erään tuttuni, messiaanisen juutalaisen kertomus. Tutkiessaan Öljymäen aluetta hän "eksyi" sen rinteeseen rakennettuun, Venäjän ortodoksikirkolle kuuluvaan kirkkoon. "Pyhän Maria Magdaleenan" kirkko erottuu Öljymäen rinteessä

monien sipulimaisten, kullanväristen kupoliensa ansiosta. Kirkko sattui olemaan auki ja ystäväni pääsi sisään. Kulkiessaan siellä hän havaitsi muinaista hautaluolaa muistuttavan paikan. Se oli koristettu monin tavoin ja siellä paloivat kynttilät. Paikalla olevalta kirkon palvelijalta ystäväni kysäisi, mikä merkitys paikalla on? Hän sai hätäisen vastauksen: "Tällä ei ole mitään tekemistä Jeesuksen kanssa". Ystäväni ihmettelyyn, että hänhän ei mitenkään viitannut Jeesukseen, ei kirkon palvelija enää vastannut.

Joh.20:1 kertoo: "Mutta viikon ensimmäisenä päivänä Maria Magdaleena meni varhain, kun vielä oli pimeä, haudalle". Kristityt ovat aina pitäneet Öljymäkeä yhtenä pyhiinvaelluskohteena siitä huolimatta, että aika pian Kristuksen kärsimyshistorian jälkeen paikat muutettiin. Ennen vuotta 300 jKr. varhaiset kristilliset lähteet mainitsevat Öljymäellä olleen "haudan", jonne kristityt tekivät pyhiinvaellusmatkoja ja jossa he rukoilivat. Juutalaisten kapinoinnin myötä, ensin v. 70 jKr. ja sitten 135 jKr., Rooman maailmanmahti karkotti juutalaiset Jerusalemistä. He saivat palata sinne pääosin vasta arabivalloittajien hallinnan myötä 600-luvulla jKr.

On selvää, että tuolloin kaupungista tuli juutalaisten tärkein pyhiinvaelluskohde. Erityisesti syksyllä, tishri-kuussa, paikalle saapuneet pitivät Öljymäkeä tärkeänä paikkana. Öljymäen merkitys vahvistui 700-luvun jKr. lopulla, kun arabit kielsivät juutalaisten pääsyn temppelivuorelle. Juutalaisten uutena vuotena, "rosh hashana", Öljymäkeä kuljettiin ympäri seitsemän kertaa samalla laulaen ja rukoillen. Öljymäen merkitys perustuu juutalaisiin Talmud (rabbien opetukset) ja Midrash (synagogan saarnakirjallisuus) teksteihin. Öljymäki mainitaan mm. "Jumalan jalkojen astinlautana". Juutalaisen perinteen mukaan Messias saapuu ja ylösnousemus tapahtuu ensin Öljymäellä. Siksi monet juutalaiset, etenkin uskonnolliset, ovat kautta vuosisatojen halunneet tulla haudatuksi sen rinteeseen. Tänä päivänä Öljymäen

rinteessä vastapäätä temppelivuorta sijaitsee laaja juutalainen
hautausmaa.

Luku 3

Pääsiäisajan määrittäminen

Toisinaan kuulee mainittavan, että Jeesukseen liittyvät tapahtumat sattuiivat jossakin ”suuren Rooman valtakunnan syrjäsopeassa”. Näin ei kuitenkaan ole. Juutalaiset tunnettiin hyvin kansana ja Jerusalem kaupunkina ympäri tuolloista maailmanvaltakuntaa. Jopa sen ulkopuolellakin, sillä juutalaisia eli jo tuolloin monien vieraiden kansojen keskellä. Paavali todistaa asian Apt.26:26:ssa, jossa hän puhuu roomalaiselle maaherra Festukselle: ”Kuningas (Herodes Agrippa) kyllä nämä tietää, jonka tähden minä puhunkin hänelle rohkeasti. Sillä minä en usko minkään näistä asioista olevan häneltä salassa; eiväthän nämä ole missään syrjäsopeassa tapahtuneet”. Pääsiäinen oli hyvin tunnettu suuri juhla, jonka vietto kiinnosti myös ei-juutalaisia. Pakanankansoista saapuikin juhlille turisteja. Monet olivat sitä mieltä, että temppelirakennus ja koko massiivinen temppelialue kuului ehdottomasti maailman kauneimpien ja arvostetuimpien rakennusten luetteloon.

Juutalaisen kansan identiteetti muodostuu Vanhan testamentin perustalle. Muistamme Egyptistä lähdön, liiton Jumalan kanssa, laintaulut, jne. Kaikki tämä on elävää ja nykyhetkeen vaikuttavaa historiaa juutalaiselle tänäkin päivänä. Nekin juutalaiset, jotka eivät halua erityisemmin olla yhteydessä kansalliseen uskontoonsa, ovat monin tavoin sidoksissa perinteeseen, joka nousee kansan uskonnosta. Jeesuksen aikaan juutalaisella vuodella oli tavallaan kaksi alku- ja päätekohtaa, ns. ”vuoden huippua”. Juutalaisen perinteen mukaan maailma luotiin tishri-kuussa ja niin vuosi alkaa tämän kuun alusta (syys/lokakuussa). Vaikka virallinen vuosi vaihtuu aina syksyllä, pääsiäinen aloittaa silti oman vuodenkiertonsa. 2. Mooseksen kirjan 12:2 mukaan pääsiäinen on juutalaisen vuoden ensimmäinen kuukausi. Tämä kuukausi tunnetaan nimellä abib (myös nisan, maaliskuu/huhtikuussa). Kuukauden alusta 14 päivän päästä on pääsiäinen.

Nimitys abib viittaa viljan, erityisesti ohran, kypsymiseen.

Abib-kuun alkamisen määrittäminen oli aivan oma lukunsa. Pääsiäisen temppeliseremonioissa tarvittiin uutislyhde, 3.Moos. 23:5-14. Kun ensimmäiset kypsät, vielä hieman vihertävät tähkät havaittiin, voitiin abib-kuu ja pääsiäinen tarkoin määrittää. Juutalaisen ajanlaskun mukaan uusi kuukausi alkaa aina uuden kuun syntyessä. Kun kypsä vilja havaittiin, abib-kuun aloitti seuraava uuden kuun ilmestyminen. Mikäli sato sääolosuhteista johtuen viivästyi niin Sanhedrin, suuri neuvosto, määräsi ylimääräisen kuukauden, adar-kuun, kyseessä olevaan vuoteen. Ilman tätä "omer" viljaseremoniaa, pääsiäistä ei voitu viettää. Uutislyhteen heilutus tuli suorittaa toisena pääsiäisajan päivänä. Pääsiäisjuhla kestää kahdeksan päivää. Aapeli Saarisalo kirjoittaa: "Yöllä, nisan kuun 15. päivän alettua, pappi temppelissä poltti teurastetun pääsiäislampaan rasvan. Yön mentyä pidettiin pyhä kokous. Seuraavana päivänä uhrattiin uutislyhde, jota pappi heilutti Herran edessä, ja oinas polttouhrina sekä toimitettiin ruoka- ja juomauhri. Seuraavat päivät olivat hiljaisia päiviä. Viimeinen juhlapäivä oli nisankuun 21, jolloin taas oli pyhä kokous", (Aapeli Saarisalo, Raamatun Sanakirja).

Erityiset tarkkailijat ilmoittivat suurelle neuvostolle heti, kun uusi kuu havaittiin. Sanhedrin julisti uuden kuukauden ja Öljymäelle sytytettiin suuri merkkituli. Pian näitä tulia syttyi muiden tarkoitukseen valittujen kukkuloiden laelle ja tieto uuden kuukauden alkamisesta kiiri kaikkialle maahan. Myös Israelin ulkopuolella asuvat ja etenkin ne juutalaiset, jotka olivat Babylonian suunnalla, saivat tiedon samalla tavoin. Merkkitulet toimivat nykyisen puhelimen tai sähköpostin tavoin. Kun abib-kuun alku oli näin määrätty, juutalaiset tiesivät pääsiäisjuhlan tarkan ajankohdan. Ainoa haitta oli samarialaisten kiusanteko. Nämä vihasivat juutalaisia ja juutalaiset heitä. Samarian kukkuloille sytytettiin merkkitulia väärään aikaan tarkoituksella

sekoittaa juutalaisten viestintäjärjestelmä. Siinä onnistuttiin niin hyvin, että merkkitulet korvattiin lihasvoimalla. Perustettiin viestinviejäverkosto. Tänä päivänä juutalaisuuden yksi vanha suunta on karaismi. Sen noudattajat pitävät edelleen tarkoin arvossa vanhatestamentillisia, Mooseksen kirjoissa eli Toorassa, kuvattuja tapoja. Vielä tänä päivänä karaismin johtaja Israelissa määrää abib-kuun alkavaksi seuraavana uutena kuuna siitä, kun ensimmäiset kypsät ohran tähkät havaitaan. Tieto siitä välitetään yhdyskunnan jäsenille maailman eri puolille.

Näin pääsiäisellä on myös sadonkorjuujuhlan merkitys. Jumala antaa kasvun maan hedelmälle. Ilman maan satoa ei ole syötävää. Viljaseremonia muistutti siitä, kuinka maallinen niin kuin hengellinenkin leipä tulee Hänen kädestään. Jotta juutalaisen vuoden suuri juhla, pääsiäinen voitiin määrittää, piti odottaa kärsivällisesti viljan kypsymistä. Kevätsateilla oli sadon valmistumisen kannalta suuri merkitys. Jaakob.5:7: "Niin olkaa kärsivällisiä, veljet, Herran tulemukseen asti. Katso, peltomies odottaa maan kallista hedelmää, kärsivällisesti sitä varten, kunnes saa syksyisen sateen ja keväisen."

Pääsiäisen ajankohdan määrittäminen saa meidät ajattelemaan Jeesuksen toista tulemusta. Pääsiäisaikaa edelsivät omat merkit, joiden mukaan ajan läheisyys tunnettiin. Juutalaiset odottivat kiihkeästi Messiaasta Jeesuksen päivinä. He olivat tietoisia, että merkit osoittivat Messiaan ajan alkamista. Messiasodotus perustui kuitenkin väärälle pohjalle. Odotettiin miestä, joka ratkaisee maalliset ongelmat. Miehitys loukkasi kansallista ylpeyttä. Toisaalta monet hyötyivät roomalaisista. Hyötyjien joukossa oli monia hallitusmiehiä, jotka eivät halunneet jättää asemiaan. Kristillisuus ajassamme omaa samoja piirteitä. Monet kristilliset liikkeet ja kirkkokunnat pitävät kiinni itse tehdyistä muodoista. Ne luovat turvallisuutta ja jatkuvuutta. Vääräkin sallitaan ja otetaan vastaan, jos se ei ole uhka vaan tukee vallalla olevaa

ihmiskorotusta. Pidämme kiinni omista, saavutetuista asemistamme. Mitä on ihmisen voimin saavutettu ja rakennettu on toisinaan tärkeämpää, kuin toiminnan raamatullinen uudelleen arviointi. Merkit ovat luettavissa.

Luku 4

Pitkätukkainen Jeesus?

Oletko koskaan ihmetellyt ristiriitaa Paavalin kirjoituksen ja Jeesuksesta juutalaisena miehenä annetun kuvan välillä. Paavali kirjoittaa 1.Kor.11:14: "Eikö itse luontokin opeta teille, että jos miehellä on pitkät hiukset, se on hänelle häpeäksi?" Paavali oli juutalainen mies. Jeesuksen aikaan, kuten muinakin aikoina, juutalaisen miehen hiukset olivat tavallisen lyhyet ja siistit. Kuitenkin Jeesus kuvataan poikkeuksetta pitkätukkaisena "hippinä". Oliko Jeesus aikansa radikaali, joka kapinoi juutalaisia normeja vastaan? Ei tietenkään. Päinvastoin. Jeesus noudatti tarkkaan alkuperäistä, Kirjoitusten mukaista lakia ja juutalaista perinnettä.

Pitkätukkaisen Jeesuksen tarina alkaa Konstantinuksen ajoista. Tarkemmin sanottuna joitakin vuosia sen jälkeen. Aiemmin on viitattu, kuinka Konstantinuksen toimin pakanauuskontojen perinteitä sulautettiin kristilliseen uskontoon. Se tuli mahdolliseksi, kun kristillisen uskon juutalainen tausta hylättiin. Kreikan ja Rooman jumaltarustossa jumalat kuvattiin pitkätukkaisina. Pakanankansojen uskonnoissa kärsimys, kuolema ja ylösnousemus olivat jo muinaisista ajoista asti olleet läsnä. Vedenpaisumuksen jälkeinen Nimrodin ja tämän vaimon perustama maailmanuskonto periytyi kaikkiin syntyviin uskontoihin. Egyptissä tätä jumaluutta edusti Osiris, Persiassa Mithras, Kreikassa Bacchus, jne. Näiden jumalien kuoleman ja ylösnousemuksen muistojuhlaa niiden lukuisat seuraajat viettivät vuosittain. Kun Rooman valtakunnassa uskonnollinen sallivuus laajeni käsittämään kristillisen uskon, Jeesus liitettiin vaikeuksitta muiden jumalien rinnalle. Koska pakanajumalilla oli "kasvot", sellaiset piti saada myös Jeesukselle. Pitkätukkainen Jeesus edustaa samaa jumalakuvaa, jollaisena jo aiemmin mm. Bacchusta oli

kuvattu. Myöhemmin kirkkotaide otti käyttöönsä saman kuvauksen. Poikkeuksetta Jeesukselle annetaan pitkät hiukset, jotka monissa tauluissa valuvat lievästi kihartuen olkapäille. Tukan värikin on usein kullanhohtoisen vaalea. Pakanauskontojen filosofit olivat yleisesti pitkätukkaisia. Filosofi Epictetus eli n. 50 vuotta apostoli Paavalin ajan jälkeen. Hän painotti tosi filosofien olevan olemukseltaan pitkähiuksisia ja -partaisia.

Ennen 300-lukua tavatuissa harvoissa kuvissa Jeesus on lyhythiuksinen, kuten Paavali viittaa juutalaisen miehen olleen. Kun Jumala antoi määräyksiä koskien Ilmestysmajassa palvelevaa papistoa Hän määräsi, "älkää päästäkö tukkaanne hajalle", 3.Moos.10:6. Näin on käännetty meidän Raamattuumme. Juutalaiset oppineet sanovat tämän tarkoittavan, että tukka ei saa olla pitkä. Hesekiel 44:20 sanoo papeista: "älkөөt myöskään antako tukkansa valtoimenaan kasvaa: heidän on leikattava hiuksensa". Samoin kielletään pään ajeleminen kaljuksi. Luonnollinen kaljuuntuminen on tietenkin eri asia. Näin juutalainen papisto erosi myös ulkoisesti pakanauskontojen papeista, joilla yleisesti oli pitkät hiukset. Pakanauskontojen papit ja filosofit tunnettiin erilaisesta ulkomuodostaan. Erotukseksi pakanajumalista ja niiden palvojista Jumala halusi, että valittu juutalainen kansa ja Hänen omansa yleisestikin erottuvat niistä. Myös Rooman valtakunnassa tavallisen mieskansalaisen hiusmalli oli lyhyt.

Toinen asia on, onko tarpeen tehdä Jeesuksesta mitään kuvaa. On varsin tavallista, että kirkkojen alttaritauluihin ja muihin maalauksiin on kuvattu Jeesus, toisinaan jopa Isä, pitkätukkaisena ja partaisena hahmona, joka on tuttu pakanauskontojen jumalakuvista. Ns. vapaiden suuntien kokoustiloissa näitä kuvia ei niin usein tavata mutta niitä esiintyy sielläkin. Yksi kymmenestä käskystä kuuluu: "Älä tee itsellesi jumalankuvaa äläkä mitään kuvaa." Tätä tulkitaan niin, että epäjumalista ei kuvia saa tehdä, mutta Jeesuksesta kyllä.

Raamattumme sanoo 2.Kor.5:19: "Sillä Jumala oli Kristuksessa ja sovitti maailman itsensä kanssa." Jumala siis "oli Kristuksessa". Jeesus on myös "Jumalan Poika". Kun kuitenkin painotamme Jeesuksen ehdotonta jumaluutta, eikö kuvan tekeminen ole vastoin tätä? Silti Kristuksen ja jopa Isä Jumalan kuvat ovat varsin yleisiä kristikunnan kokoushuoneissa. Kesarean piispa Eusebius julkatoi paheksuntansa, kun Konstantinuksen tytär, Constantia Augusta, pyysi itselleen Jeesuksen muotokuvaa. Piispa vetosi Jumalan lakiin, jossa kuvan tekeminen kielletään. "Mainitsitte kirjeessänne myös jostakin oletetusta Kristuksen kuvasta ja toivoitte, että lähettäisin kuvan teille. Millainen on se kapine, johon viittaatte Kristuksen kuvana? Millaista Kristuksen kuvaa te etsitte? Onko se tosi ja väärentämätön kuva hänen jumalallisesta luonnostaan, vai kuva siitä, kun hän meidän tähtemme otti palvelijan (ihmisen) muodon? Varmaankin etsitte hänen kuvaansa palvelijana, kun hän tuli lihaan meidän tähtemme. Kuinka kukaan voi maalata niin saavuttamatonta. He (pakanauskonnoissa) tekevät sellaisia epäjumalankuvia, kun he haluavat saada aikaan kuvan jumalasta sellaisena, kuin he ajattelevat jumalan olevan, tai kuten he toisinaan sanovat, jonkun sankarin tai vastaavan. Varmaankin, jopa te olette samaa mieltä kanssani, että sellainen käytäntö on meille laittomuus. Eivätkö sellaiset kapistukset ole kiellettyjä kaikissa maailman kirkoissa? Kerran eräs nainen toi minulle kuvan kahdesta miehestä ja nainen sanoi niiden esittävän Paavalia ja Vapahtajaa. Otin kuvan pois häneltä, sillä ajattelin olevan epäsovivaa näytellä sellaista kuvaa muille, muuten muistutamme epäjumalanpalvelijoita, jotka kantavat jumalaansa kuvana. Huomautan, että Paavali ohjaa meitä pois siitä, mikä on lihanmielisyyttä; sillä hän sanoo meille, että vaikka he tunsivat Kristuksen lihan mukaan, silti nyt hänet tunnetaan ei-lihassa." (Eusebius: Letter to Constantia).

Piispa Epifanius (n. 315-403 jKr.) kirjoitti keisari Theodosiukselle 300-luvun jKr. lopulla. Hän viittaa siihen, kuinka kuvantekijät

saattoivat sotkea keskenään käsitteet "nasarealainen" ja "nasiiri". "Ketkä aiemmat kirkkoisät koskaan tekivät kuvan Kristuksesta ja laittoivat sen näkyville kirkkoon tai kotiin? Ketkä aiemmat kirkkoisät käyttäytyivät niin epäkunnioittavasti Kristusta kohtaan, että olisivat tehneet hänen kuvansa oviverhoihin? Edelleen ne, jotka kuvaavat (muinaisia, raamatullisia) pyhiä miehiä oman mielikuvituksensa mukaan, tekevät petosta, joskus he kuvaavat niitä vanhuksina, toisinaan nuorukaisina, esittäen asioita, joita eivät ole nähneet. Vieläpä he maalaavat Vapahtajan pitkähiuksisena ja se varmaan siksi, koska häntä sanotaan nasarealaiseksi (nazarene) ja nasiireilla (nazarenes, nazarites) oli pitkät hiukset. Nämä petkuttajat kuvaavat pyhän apostoli Pietarin vanhana miehenä, jolla on lyhyt tukka ja parta, toiset kuvaavat Paavalille runsaan tukan, toiset kaljun ja parran ja muut apostolit kuvataan hiukset rajattuina. Pyydän teitä, että mahdollisesti löytyvät (apostoleita, profeettoja ja Herraa kuvaavat oviverhot ym. kuvat) kerättäisiin kirkoista (ym. kristittyjen kokoontumispaikoista) ja seinät (joissa kuvia) valkaistaan." (Epiphanius of Salamis: Letter to the Emperor Theodosius).

Kirkkoisä Augustinus kirjoitti: "on laitonta tehdä kuvaa Jumalasta kristittyjen temppeliin". (The Dictionary of Christian Antiquities). Professori Everett Ferguson kirjoittaa kirjassaan "Backgrounds of Early Christianity", että pakanallisen, parantumista edustavan jumalan, Asklepiuksen kuva matki Zeus-jumalan kuvaa ja sen egyptiläistä vastinetta Sarapis-jumalan kuvaa. Niiden mukaan taiteilijat alkoivat kuvata myös Kristusta. Onko niinkään omituista, että islamin ja juutalaisuuden parissa nykyinen kristillinen uskonto usein nähdään epäjumalanpalveluksena. Kristillisessä kirkkolaitoksessa käytetään kuvia, ikoneita ja merkkejä, joille on annettu "kristillinen" merkitys, mutta joiden tausta saattaa olla vanhassa pakanuudessa. Islamissa ja juutalaisuudessa tunnetaan hyvin Raamatun kuvien palvontaa koskeva kielto. He eivät halua olla epäjumalankuvien palvojia. Tästäkin syystä on vaikeaa viedä

juutalaiselle ja muslimille nykyisen, länsimaisen kirkkolaitoksen ja "Hollywood" elokuvien Jeesusta. Se ei välttämättä aina kovinkaan hyvin edusta Raamatun Messias -kuvaa.

Luku 5

Leiri ja ilmestysmaja, kaupunki ja temppeli

Pääsiäinen, Pesach, saa sisältönsä Israelin lähdöstä Egyptin maasta. Lähtö oli mittasuhteiltaan valtava tapahtuma. Jumala varjeli valitun kansansa yliluonnollisesti tehden monia ihmeitä kansan nähden. Miljoonapäisen joukon matka erämaassa eteni vähitellen. Pysähdyttäessä kansa leiriytyi. Jokainen sukukunta pystytti leirinsä ennakoon määrätylle sijalle. Suuressa joukossa järjestys oli ensiarvoisen tärkeää. Siinain vuorella Jumala antoi Moosekselle tarkat ohjeet asumuksesta, joka olisi Hänen kirkkautensa asuinsija kansan keskellä. Mooses kutsui asumuksen ilmestysmajaksi. Ilmestysmajassa suoritettavasta palveluksesta Jumala antoi tarkat ohjeet. Mooseksen ilmestysmaja oli malli myöhemmille temppelirakennuksille Jerusalemissa. Leiri käsitettiin kolmiosaiseksi:

- Sisin leiri oli ilmestysmaja,
- Sitten majalle erotettu alue,
- Lopuksi kansan leiri alueen ulkopuolella.

Sama kuvaus säilyi temppelien aikana.

- Kaupungin muureista temppelivuorelle oleva osa oli "Israelin leiri",
- Temppelivuoren reunoista Nicanor-porttiin oleva osa oli "Leevin leiri",
- Temppeliosa itse oli "Jumalan leiri".

Talmud, Sanhedrin 42b, kuvaa samoin kolmea leiriä,

- Sisin oli temppeli itsessään,
- Ulompi oli temppelivuoren alue,
- Uloin alue oli muu kaupunki.

Kaupungin, eli "leirin" ulkopuolella kulki näkymätön "muuri", raja, jonka määräsi sapatinmatkan mitta. Jo varhaisessa vaiheessa

juutalainen kansa oppi pyhittämään sapatin, viikon seitsemännen päivän, jolloin Jumala lepäsi luomistyöstään. Sapatti oli ainoa viikonpäivä, jolla oli oma nimi. Muut päivät tunnettiin numeroina: Ensimmäinen päivä, toinen päivä, jne. Jotta päivän pyhittäminen onnistuisi säädettiin monia lakeja, joiden tarkoitus oli kaiken työnteon lopettaminen sapatin ajaksi. Sapattina sai kulkea vain tietyn matkan. Matkan mitta VT:ssa on 2000 kyynärää ja UT:ssa 6 stadionia. Verrattuna omaan mittayksikköömme mitat vaihtelivat eri aikoina mutta voimme sanoa, että sapatinmatkan mitta oli n. 1000 m. Esim. Raamattu 1938 antaa mitaksi "vähän yli kilometrin". Jotkut lähteet taas hiukan alle kilometrin. Kun erämaavaelluksella pystytettiin leiri, sen uloin raja mitattuna ilmestysmajasta oli sapatinmatkan päässä.

Juutalainen historioitsija Josefus sanoo matkan Öljymäen laelle olleen metreiksi muutettuna 1110 m, jolloin Öljymäki suurimmalta osiltaan jää sapatinmatkan sisään. Apostolien tekojen 1:12 vahvistaa: "Silloin he palasivat Jerusalemiin vuorelta, jota kutsutaan Öljymäeksi ja joka on lähellä Jerusalemiä, sapatinmatkan päässä." Sapatinmatka mitattiin kuljetun matkan mukaan, ei linnuntietä. Täten esim. Öljymäen laki on linnuntietä mitattuna paljon lähempänä temppelivuorta, kuin mitä matka sinne on kuljettuna.

Ilmestysmajan sisäänkäynti osoitti aina suoraan itään. Itäpuolella sijaitsi tärkeä paikka, jota Raamattumme kuvaa paikaksi "ulkopuolella leirin". Tällä ei tarkoiteta mitä tahansa paikkaa leirin ympärillä ja sapatinmatkan ulkopuolella. Paikka oli tarkkaan määrätty ja sen sijainti oli suoraan Ilmestysmajan sisäänkäynnin edessä itään päin. "Ulkopuolella leirin" oli erityisen merkittävä paikka, jossa:

-Syntiuhriksi teurastetun eläimen ruho ja suuren sovituspäivän uhrieläinten ruhot poltettiin. Syntiuhrin rasva, munuaiset ja maksanlisäke erotettiin ruhosta ja poltettiin ilmestysmajan

polttouhrialttarilla, mm. 3.Moos.4:8-12. Muu osa poltettiin "ulkopuolella leirin". Suuren sovituspäivän uhrit olivat mullikka ja kauris, 3.Moos.16:27.

-Sinne vietiin polttouhrin tuhka, 3.Moos.6:11.

-Pitaalitautiset joutuivat sairautensa ajaksi "leirin ulkopuolelle", 3.Moos.13:46, 4.Moos.5:3-4. Heitä varten oli varattu oma alue.

-Siellä teloitettiin Herran nimeä pilkkaavat, 3.Moos.24:14,23, 4.Moos.15:35-36. Kuolemantuomio toteutettiin kivittämällä.

-Tällä alueella teurastettiin ja poltettiin pyhin uhri, ruskeanpunainen, virheetön hieho ja sen tuhka säilytettiin siellä "puhtaassa paikassa". Punaisen hiehon tuhkalla oli keskeinen osuus valmistettaessa puhdistusvettä, jota tarvittiin, jos henkilö oli joutunut kosketuksiin kuolleen kanssa, 4.Moos.19:9,12.

-Kansan päämiehet vastaanottivat siellä sodasta palaavat joukot, 4.Moos.31:13.

Qumranin löytöjen ns. "Temppelirulla" kertoo myös kolmesta leiristä ja niiden ulkopuolella, itään päin olevasta paikasta, joka käyttötarkoituksen mukaan oli jaettu kolmeen osaan:

-1. Alue epäpuhtaita varten,

-2. Teloituspaikka,

-3. "Puhdas paikka", punaisen hiehon uhrialttari ja tuhkan säilytyspaikka, (Geza Vermes, The Dead Sea Scrolls in English). Eräät tutkijat pitävät Jeesusta Qumranin lahkon jäsenenä.

Jeesuksen opetus eroaa kuitenkin ratkaisevasti Qumranin lahkon opetuksista.

Luku 6

Ulkopuolella leirin

Kyseisellä paikalla oli siis suuri merkitys. Ilmestysmaja oli malli ja myöhemmät temppelitoiminnot Jerusalemissa sekä ensimmäisen, että toisen temppelin aikaan noudattivat sitä tarkoin. Juutalaiset lähteet mainitsevat, kuinka paikka "ulkopuolella leirin" sijoitettiin sapatinmatkan päähän temppelistä itään. Sinne pystytettiin ns. "toinen alttari", jossa Mooseksen lain mukaiset uhrieläinten polttamiset voitiin suorittaa. Ennen muuta se oli paikka, jossa toimitettiin pyhin uhri, eli ruskeanpunaisen hiehon uhri. Paikka oli laajahko aukio päätien varrella. Etäisyys Öljymäelle sopii tähän vaatimukseen. Kun tuli aika rakentaa temppeli Jerusalemiin, se tehtiin noudattaen Ilmestysmajan mallia. Temppelin pääsisäänkäynti osoitti suoraan itään Öljymäelle.

Jeesuksen ajan temppeli oli yhteydessä Öljymäkeen holvatus sillan kautta. Kaksinkertainen holvaus erotti sillan maasta, jotta papisto ei saastuisi mahdollisista kanaanilaisten ym. aiempien sukupolvien haudoista. Silta ylitti syvän Kidronin laakson ja tätä myöten temppelissä teurastettujen uhrieläinten ruumiit vietiin poltettavaksi "leirin ulkopuolelle". Encyclopaedia Judaica kertoo: "Toisen temppelin aikaan Öljymäki oli Jerusalemin kaupungille tärkeä paikka: punaisen hiehon uhri toimitettiin sen laella; silta, ehkä kaksikin siltaa, yhdisti sen rinteet temppelivuoreen."

Juutalainen traditio keskiajalta yhdistää uhripaikan alueelle, jossa nykyisin sijaitsee juutalainen hautausmaa. Rinteessä, sen alemmassa osassa, jossa on mm. "Absalommin hauta" -nimellä tunnettu muistomerkki, juutalaiset kokoontuivat ennen rukoukseen. Arabiankielinen nimitys paikalle on "al-Qa'da", "istumapaikka". Se saattaa olla jäänne arabivallan ajalta, kun juutalaiset kokoontuivat paikalle ja heidän päämiehensä istuivat siellä. Muinaiset lähteet sanovat paikan olleen vastapäätä

"papiston porttia". Mainittu portti olisi sijainnut temppelivuoren itäsvuon eteläosassa, yhdistyen Öljymäen rinteeseen holvatun sillan kautta. Judaican mainitsema toinen silta olisi sijainnut temppelin pääsisäänkäynnin kohdalla, alueen keskivaiheilla.

Oli siltoja yksi tai kaksi niin varmaa on, että siltaa myöten virheetön, ruskeanpunainen hieho johdatettiin ulos temppelialueelta Öljymäellä sijaitsevalle alttarille. Hieho oli ainoa uhri, joka teurastettiin "leirin ulkopuolella", "puhtaassa paikassa", koska leiri ei ollut tähän tarkoitukseen kyllin puhdas. Tällä Jumala halusi muistuttaa siitä, että Hänen pyhyiden vaatimustaan ei mikään ihmisen paikka voi täyttää. Pyhin uhri pitää suorittaa "ulkopuolella ihmisen leirin".

Talmudissa mainitaan Öljymäellä sijainneen Peth Pagi (nimi muistuttaa raam. Beetfagea) niminen paikka, jolle on annettu nimiä kuten:

-aukio,

-uloin piha (temppelin edessä oli sisäpiha),

-tuomiopaikka jne...

Se oli myös

-tullipaikka (verot),

-markkinapaikka,

-kokoontumispaikka,

-väenlaskupaikka (eli laskettiin kansan päiden luku),

-puhdistautumispaikka Ilmestysmajan mallin mukaan. Ilman juutalaisen lain mukaista puhdistusvedellä pirkottamista kukaan ei voinut tulla temppelialueelle. Puhdistusvesi sisälsi ruskeanpunaisen hiehon tuhkaa. Hieho poltettiin yhdessä setripuun, isoppikorren ja helakanpunaisen langan kanssa, 4.Moos.19:6,9.

Todennäköisesti myös Sanhedrin kokoontui siellä rikosoikeudenkäyntiin. Oli tilanteita, jolloin Israelin päämiehet

kokoontuivat käymään oikeutta "ulkopuolella leirin". Sellainen oli mm., kun kansan vanhinta eli päämiestä syytettiin rikoksesta. Saattaa olla, että osaltaan tästä syntyi nimitys, joka myöhemmin muuttui meilläkin tunnetuksi "pääkallonpaikaksi". Siellä oli siis kansan "päiden", eli johtajien kokoontumis- ja oikeuden jakamispaikka. Sanhedrin oli 70-jäseninen "suuri neuvosto", joka mainitaan mm. Matt.5:22. Siitä käytettiin myös nimitystä "kansan vanhimmat", jonka nimityksen alkuperä on 2.Moos.18:25-26 ja Esra7:25-26. Sanhedrin koostui ylipapista, pappien päämiehistä, fariseuksista (kirjanoppineista) ja saddukeuksista (maallikoista, jotka olivat juutalaista ylimystöä). Edustettuina olivat siis temppelikultti, uskonnonopettajat ja poliitikot. Neuvosto oli eripurainen ja roomalaiset kykenivät käyttämään sen heikkoutta hyväkseen.

Eräät tutkijat ovat sitä mieltä, että Peth Pagin alue oli yksi Israelin silloisen hallinnon keskuspaikkoja. Paikka toimi myös yleisenä teloituspaikkana. Apostolien tekojen 7. luku kertoo Stefanuksen tuomitsemisesta ja kivittämisestä johon Saulus, sittemmin Paavali, otti osaa. On hyvin todennäköistä, että Stefanus kivitettiin juuri tällä juutalaisen lain mukaisella teloituspaikalla. Kyseinen paikka toimi samoin kuin Ilmestysmajan vastaava paikka. 2.Sam.15:32 kuvaa paikkaa Öljymäen laella, "jossa Jumalaa rukoiltiin". Hepreaksi tämä lakikohta on "ha-ro'sh", joka voidaan kääntää "huippu", "pää", "laki", myös "kallon paikka". Arameankielinen nimi Golgatalle, "Gulgaltha", hepreaksi "Gulgoeth", tarkoittaa myös "(pää)kallon paikkaa". Mm. Eastons Bible Dictionary sanoo kirjoitusten osoittavan, että "se oli joku hyvin tunnettu paikka lähellä kaupunkia, puutarhaa ja maalle johtavaa päätietä".

Luku 7

Jumalan läsnäolon edessä

Juutalaiset lähteet kuvaavat, kuinka pappi suorittaessaan Öljymäellä pyhintä, eli punaisen hiehon uhria oli temppelin ja sen kaikkein pyhimmän edessä. Tunnettu arkeologi, prof. Asher Kaufman mainitsee paikan todennäköisimmän sijainnin olleen Öljymäen korkeimmalla kohdalla. Bar Kokhban kapinan aikana israelilaiset valmistivat oman rahan. Oma rahayksikkö on aina ollut keskeinen itsenäisyyden merkki. Tuon aikaisissa hopeakolikoissa esitetään temppelin julkisivu. A. Muehsam sanoo tutkimuksessaan "Coin and Temple: A Study of the Architectural Representation on Ancient Jewish Coins", että temppelin itäjulkisivu kuvattiin kolikoihin sellaisena, kuin ylipappi näki sen Öljymäellä sijaitsevalta alttarilta käsin. Juutalainen teksti kuvaa, "(Yli)pappi, joka polttaa punaisen hiehon, seisoo Öljymäen laella niin sijoittuneena, että hän näkee suoraan temppelin sisäänkäyntiin, kun veri pirskotetaan", Mishna, Middot 2.4.

Kun virheetön ruskeanpunainen hieho teurastettiin alttarilla, sen veri pirskotettiin uhripaikalla. Ylipapilla oli suora näköyhteys temppelin sisäänkäyntiin, joka merkitsi uhrin toimittamista "Jumalan läsnäolon edessä". Punaisen hiehon uhri oli pyhin kaikista uhreista. Se kuvaa Jeesuksen pyhää uhria edestämme. 4. Moos.19:4 mainitsee, kuinka papin tulee ottaa ruskeanpunaisen hiehon verta sormeensa ja pirskottaa sitä uhripaikalla, "ilmestysmajan etupuolta kohti seitsemän kertaa".

Juutalaisen lain mukaan jumalanpilkkan tehnyt piti tuomita ja teloittaa "Jumalan läsnäolon edessä". Jeesus tuomittiin jumalanpilkasta. Uskonnolliset johtajat ajattelivat juuri näin, kuten esim. Matt.9:3, Mark.2:7 ja Matt.26:65-66 mainitsevat. Tuomitulla ja tuomitsijoilla piti olla näköyhteys Jumalan läsnäoloon, eli temppeliin, sen itäpuolen sisäänkäyntiin. On selvää, että

Herramme Jeesus Kristus täytti tarkasti esikuvat sekä ylimmäisen papin, että syntiuhrien osalta. Kuten ylimmäinen pappi, Hän oli uhraaja siinä merkityksessä, että Hän itse "antoi henkensä", Joh.19:30. Se oli Jumalan Pojan vapaaehtoinen itsensä uhraaminen maailman syntien edestä. Hän oli sekä ylipappi, joka osaltaan toimitti uhrin, että uhri: virheetön urospuoli pääsiäiskaritsa, joka kärsi temppelin ja sen kaikkein pyhimmän edessä, katse käännettynä kohti temppelin sisäänkäyntiä. Albert Edersheim kuvaa kirjassaan, "The Temple", kuinka uhrieläinten päät käännettiin uhrattaessa aina kohti pyhäkköä, kohti Jumalan läsnäoloa. Teloituspaikka oli samalla alueella, kuin temppelipalveluksen keskeinen uhripaikka.

Kuten kuningas Daavid karkotettiin pääkaupungistaan ja hän lähti itään Öljymäelle, niin myös Jeesus kirottiin ja karkotettiin kansansa keskuudesta itään Öljymäelle. Syntikaurisuhri, jonka päälle ylimmäinen pappi laski kansan synnit, karkotettiin myös itään päin temppelistä. Heprealaiskirjeen kirjoittaja mainitsee: "sillä niiden eläinten ruumiit, joiden veret ylimmäinen pappi syntien sovitukseksi kantaa kaikkein pyhimpään, poltetaan *ulkopuolella leirin*. Sen tähden myös Jeesus, pyhittääkseen omalla verellensä kansan, kärsi *portin ulkopuolella*. Niin menkäämme siis hänen tykönsä *ulkopuolelle leirin*, hänen pilkkaansa kantaen...", Hepr.13:11-13. Kirjoittaja viittaa temppelipalveluksen esikuviin Kristuksesta ja tiettyyn asiaan liittyvään, heprealaisille tunnettuun paikkaan. Koska VT:n temppelipalvelus oli esikuvaa ja Jeesus esikuvan täyttymys, niin myös käytännön tasolla Jeesuksen kulku ristille varmaan noudatti tätä.

Luku 8

Tärkein syntiuhri

Jumala antoi valitsemalleen kansalle tarkat määräykset uhritoimituksista, joiden kautta synnin ja sovituksen teema säilyy kansallisessa muistissa sukupolvesta toiseen. Pakanakristityn ei ole helppo asettua juutalaisen asemaan ymmärtämään miksi ja milloin yksittäinen uhri tuli toimittaa. Monet ohittavat VT:n luvut, joissa uhritoimituksia kuvataan. Juutalaiselle kansalle annetut temppeleipalvelusohjeet ja määräykset ovat kuitenkin esikuvaa Jeesuksesta, Hänen sovitustyöstään edestämme. Eläimet uhrattiin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta temppelissä, sen sisimmässä pihassa, jossa teurastuspaikka ja polttouhrialttari sijaittivat. Tuo yksi poikkeus oli ruskeanpunaisen hiehon uhri. Se tuli teurastaa ja polttaa erityisellä toisella alttarilla "leirin ulkopuolella" ja sen tuhka tuli säilyttää siellä "puhtaassa paikassa". Uhrin toimittamisesta kertoo 4.Moos.19:1-10.

2.Kor.5:21: "Sen, joka ei synnistä tiennyt, hän meidän tähtemme teki synniksi, että me hänessä tulisimme Jumalan vanhurskaudeksi." Jeesus tuli "synniksi". Hänet kirottiin ja karkotettiin kansansa keskuudesta. Kuten synti karkotettiin "leiristä" syntikauriin muodossa, niin Jeesuskin vietiin samaa reittiä "leirin ulkopuolelle" kärsimään synnin rangaistuksen. Jeesus karkotettiin itään temppelistä.

Tärkein uhri oli ruskeanpunaisen hiehon uhri. Sen tuhka tarvittiin puhdistusveteen. Tuo vesi oli ensiarvoisen tärkeässä asemassa sillä vain sillä vihmotut saivat kulkea temppeliin. Sillä vihmottiin myös papisto ja sitä käytettiin itse temppelinkin puhdistamisessa ja pyhittämisessä. Mishna mainitsee, että tämä uhri oli Mooseksesta alkaen toimitettu Jeesuksen aikaan mennessä vain yhdeksän kertaa. Mooses uhrasi ensimmäisen, Esra toisen ja Esran jälkeen se oli suoritettu seitsemän kertaa, Parah 3:5. Mishna kertoo, kuinka

ylimmäisen papin piti viettää seitsemän puhdistautumispäivää temppelissä ennen uhrin toimittamista. Sen jälkeen hieho kuljetettiin temppelialueen itäisestä portista, Kidronin laakson ylittävää holvattua siltaa pitkin Öljymäelle. Sillan olemassaolon mainitsee mm. Parah 3:6. Papiston lisäksi uhritoimitusta todistamassa olivat kansan vanhimmat, Sanhedrinin jäsenet. Hieho asetettiin kasvot temppeliin päin ja ylipappi suoritti teurastuksen.

Kuten ruskeanpunainen hieho valittiin temppelissä, Jeesus tuomittiin temppelissä ylipappien ja kansan vanhinten toimesta. Kun Pilatus oli antanut luvan tuomion täytäntöön panemiseksi, hänet kuljetettiin samaa reittiä Öljymäelle. Lähellä punaisen hiehon uhri- ja polttopaikkaa Jeesus kärsi ristinkuoleman. Markuksen evankeliumi kertoo, että kuten punaisen hiehon kohdalla ylipapit olivat läsnä, samoin he olivat Jeesuksen ristin äärellä, "samoin ylipapitkin ynnä kirjanoppineet keskenään pilkkasivat häntä ja sanoivat: 'Muita hän on auttanut, itseään ei voi auttaa. Astukoon hän, Kristus (Messias), Israelin kuningas, nyt alas ristiltä' ", Mark.15:31-32.

Hieho on naaraspuolinen nautaeläin. Valitun hiehon tuli olla "iestä kantamaton". Rabbien mukaan sen tuli olla astuttamaton. Tiedämme, kuinka seurakuntaa kuvataan "Kristuksen morsiamena" ja puhtaana neitsyenä. Kreikankielinen seurakuntaa tarkoittava sana "ekklesia" on feminiinimuoto. Efesolaiskirjeen 5. luvussa Paavali kirjoittaa: "Miehet, rakastakaa vaimojanne, niin kuin Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä alttiiksi sen edestä, että hän sen pyhittäisi, puhdistaen sen, vedellä pesten, sanan kautta, saadakseen asetetuksi eteensä kirkastettuna seurakunnan, jossa ei olisi tahraa eikä rypynyä eikä mitään muuta sellaista, vaan joka olisi pyhä ja nuhteeton. Tämä salaisuus on suuri; minä tarkoitan Kristusta ja seurakuntaa", jakeet 25-27,32. Paavali viittaa punaisen hiehon uhriin. Hän vertaa Jumalan sanaa puhdistusveteen, johon tarvittiin hiehon tuhkaa. Puhdistusvettä

tarvittiin aina, kun henkilö oli jossakin kosketuksessa kuolleeseen, hänen asuinsijaansa, jne. Jokainen, joka ei noudattanut sääntöä saastutti muita. Rangaistus säännön rikkomisesta oli kuolema. Puhdistusvesi toimi muistuttajana kuoleman lopullisuudesta. Sen hengellinen merkitys muistuttaa meitä hengellisestä kuolemasta. Olemme kaikki saastaisia, hengellisesti kuolleita Jumalan edessä ilman Kristusta. Jokainen, joka ei halua Hänen yhteyteensä ja jokainen, joka yrittää Hänen yhteyteensä ilman Kristuksen ansiota, on rangaistuksen alainen. Rangaistus on iankaikkinen kadotus. Meidät pyhittää Jumalan sana yksin. Sana, joka todistaa Kristuksen kuolleen syntiemme edestä. Tämän yhden ja kertakaikkisen uhrin kautta jokainen seurakunnan jäsen on puhdas, ilman mitään tahraa ja ryppyä. Kuten uhrieläimen tuli olla virheetön Jumalan edessä niin ne, jotka uskovat Jeesukseen ovat virheettömät Kristuksen täytetyn työn ansiosta. Mitään muuta puhdistusta ei ole, ei tule, eikä tarvita.

Kristus oli puhdas ja virheetön, koska Hänessä ei ollut syntiä. Nyt meidän hyväksemme luetaan Hänen virheettömyytensä. Kristus kärsi ruumiissaan syntiemme tähden. Seurakuntaa kutsutaan "Kristuksen ruumiiksi". Meidän myös sanotaan olevan "Kristuksessa". Jumalan ilmoituksen mukaan Hän näkee meidät yhtenä Kristuksen kanssa, olemme Hänessä, joka tarkoittaa, että aina kun Kaikkivaltias Jumala katsoo lapsiaan Hän näkee meidät Kristuksessa. Olemme yhtä Vapahtajan kanssa. Jeesus vei ruumiinsa ristille. Vertauskuvallisesti kaikki ne, jotka uskovat Herraan Jeesukseen Kristukseen Vapahtajanaan, olivat myös ristillä. Tuomio, joka kohtasi Jeesusta, luetaan meidän eduksemme. Se osoittaa mikä syväallinen merkitys Raamatun kuvauksiin kätkeytyy. Jumala näkee meidät puhtaina aivan kuin olisimme itse kärsineet tuomion synneistämme ja sen kautta tulleet sovitetuiksi. Heparalaiskirjeen kirjoittaja kutsuu Herran omia "ulkopuolelle leirin". Tuo paikka oli kansan leirin ulkopuolella siksi, koska leiri ei ollut siihen tarkoitukseen kyllin pyhä. Tullessasi Kristuksen ristin

äärelle saavut pyhään paikkaan. Niin pyhään, että se ei voi sijaita tässä maailmassa, maailman leirin keskellä. Siksi seurakuntaa nimitetään "ekklesiaksi", joka tarkoittaa "uloskutsutut". Jeesukseen uskova on kutsuttu pois maailman leiristä "ulkopuolelle leirin", Kristuksen tykö. Hänelle on lahjoitettu uusi elämä. Hän on maailmassa, mutta ei maailmasta. Kristus teki kaiken edestämme. "Jumala oli Kristuksessa ja sovitti maailman itsensä kanssa", 2.Kor.5:19. Ihmeellinen mysteeri, joka Jumalan lahjoittaman uskon kautta tulee meille todeksi.

Luku 9

Tuomion hetki

Muistamme, että temppelin oviaukko oli aina itään päin. Uhritoimitukset suoritettiin sen edessä, "Jumalan läsnäolon edessä". Uhrieläinten päät olivat kohti temppeliä, samoin pappi oli kykenevä katsomaan temppeliin. Pyhän Haudan kirkko on Jumalan läsnäolon selkäpuolella, temppelin takana. Puutarhahauta puolestaan sen sivulla, pohjoispuolella. Kummassakaan paikassa ei olla "Jumalan läsnäolon edessä". On vielä yksi seikka, joka liittyy aiemmin esillä olleeseen "leiri" -käsitteeseen. On sanottu, että Pyhän Haudan kirkko sopii Jeesuksen ristin ja haudan paikaksi, koska paikka oli Jeesuksen aikaan kaupungin muurin ulkopuolella, eli portin ulkopuolella. Paikka oli myös päätien varrella. Mutta raamatullinen käsite "olla ulkopuolella leirin" ei liity kaupungin muuriin vaan "näkymättömään rajaan", jonka määrittää juutalainen sapatinmatka laskettuna temppelistä. Sekä Pyhän Haudan kirkko että Puutarhahauta jäävät "leirin" puolelle, ne eivät ole sapatinmatkan ulkopuolella. Nämä ehdot täytyttyvät vain Öljymäellä.

Viimeistä matkaansa Jeesus kulki juutalaisen temppelipoliisin ja papiston edustajien pidättämänä Öljymäeltä, Getsemanesta ensin Hannaan ja sitten ylipappi Kaifaan luo. Itse asiassa ylipappeja oli kaksi siltä varalta, että toinen äkillisesti estyy hoitamasta tehtäväänsä. Kaifaan lisäksi tätä tehtävää hoiti varalla Annas. Kaifas oli kuitenkin ensisijaisesti vastuussa. Molempien tuli olla valmiudessa ja ylläpitää seremoniallinen puhtautensa. Raamatussa mainitaan paitsi "ylipappi", myös "ylipapit", mm. Matt. 27 ja Mark. 15 luvut. Juutalainen laki vaati papistoa ja tietenkin ylipappia asumaan temppelissä suurien juhlapyhien ajan, jotta nämä olisivat kaiken aikaa puhtaat temppelipalvelusta varten. Temppelivuoren alla sanotaan olleen papistolle tarkoitettuja asuin-, puhdistautumis- ("mikve", kylpy-), ym. tiloja. Pappeja oli suurina

juhlina satoja, jopa yli 500 henkeä. Sen lisäksi muu temppelel palvelusväki, mm. suuri joukko poikalapsia, jotka oli syntymästään lähtien erotettu auttamaan papistoa uhritoimituksissa. Heidän tärkeä tehtävänsä oli auttaa sen suuren vesimäärän toimittamisessa, joka temppeliseremonioissa tarvittiin.

Jeesusta tuskin kuljetettiin kaupungin läpi ylipapin palatsiin, vaan todennäköisesti kuulustelut käytiin temppelel alueen virka-asunnossa. Suomenkielinen Raamattu mainitsee Markuksen evankeliumissa 14:54 Pietarin seuranneen Jeesusta "ylimmäisen papin palatsin esipihaan asti". Samoin Matt.26:58. King James Version (eng. käännös) mainitsee palatsin, mutta ei esipihaa. UT:n kreikan "aule", "palatsi", voi tarkoittaa myös "hallia", "istuntosalia", "avonaista pihaa" ja "oikeusistuinta". Luukas 22:54 käyttää ylipapin asunnosta nimeä "oikos", joka tarkoittaa "kotia", "asumusta", "huoneistoa" ja jopa "temppeleä". Se ei välttämättä tarkoita ylipappien loisteliaita asuntoja Jerusalemin rikkaiden kaupunginosassa. Jeesus siis vietiin paikkaan, jossa ylimmäinen pappi istui oikeutta.

Johannes 18:15-18 ja Matt.26:57-58 antavat ymmärtää, että nämä kaksi ylipappia asuivat saman pihan äärellä. Talmudin ensimmäinen osa, Mishna mainitsee ylipapin asumuksen temppeleissä sijainneen lähellä puiden varastohuonetta, temppelel pihaa kiertävän pylväskäytävän päällä, sen toisessa kerroksessa. Jeesus vietiin ensin juutalaisen sotilasjoukon pidättämänä juutalaisten hallitusmiesten tykö. Tässä vaiheessa Raamattu ei mainitse roomalaisia, koska he pakanoina eivät voineet olla läsnä temppelel alueen siinä osassa, jossa ylipapit ja Sanhedrin istuivat. Pilatuksen virkapaikka pääsiäisjuhlan aikaan oli heti temppelel alueen vieressä olevassa Antonian linnassa. Evankeliumit kuvaavat, kuinka Pilatus läsnä olleen joukon ja juutalaisen uskonnon päämiesten vaatimuksesta antoi Jeesuksen ristiinnaulittavaksi. On huomattava, että Jeesus oli ihmeteoillaan ja

opetuksellaan saanut paljon mainetta ja suosiota tavallisen kansan keskuudessa. Raamatun mukaan myös "useat hallitusmiehistäkin uskoivat häneen, mutta fariseusten tähden he eivät sitä tunnustaneet, etteivät joutuisi synagogaista erotetuiksi", Joh.12:42.

Jeesus arvosteli uskonnollisten johtajien moraalista rappeutumista ja ulkokultaisuutta. Kansa koki sortoa omienkin johtajiensa kautta ja piti Jeesusta paitsi Israelin vapauttajana Rooman vallan alta myös tervetulleena uudistajana. Tätä kuvaa Hänen riemukas saapumisensa Jerusalemiin. Jeesuksen opetus oli uhka kansan johtajille ja heidän asemalleen. Saavutetuista eduista ei luovuta. Johannes 19:16 kertoo: "Silloin hän luovutti hänet heille ja antoi ristiinnaulittavaksi. Ja he ottivat Jeesuksen." Roomalaiset sotilaat pukivat Jeesuksen ylle "purppuraisen vaipan", Joh.19:2.

3.Moos. 16 luku kertoo suuren sovituspäivän uhreista. Tuolloin valittiin kaksi kaurista, toinen uhriksi Herralle ja toinen lähetettäväksi erämaahan "Asaselille". "Näin kauris kantakoon kaikki heidän pahat tekonsa autioon seutuun; ja kauris päästettäköön erämaahan", jae 22. Juutalainen tieto temppelipalveluksesta kuvaa, että tämän kauriin sarveen sidottiin osa purppuranpunaista vaatetta. Vaatteen toinen osa jäi papille. Perinne oli, että kun uhri oli täysin hyväksytty (Jumalan puolelta), papin hallussa ollut vaate muuttui valkeaksi. Vertaa Jesajan kuvausta 1:18: "Niin tulkaa, käykäämme oikeutta keskenämme, sanoo Herra. Vaikka teidän syntinne ovat veriruskeat, tulevat ne lumivalkeiksi; vaikka ne ovat purppuranpunaiset, tulevat ne villanvalkoisiksi."

Tämä kuvaa, kuinka tarkkaan Jeesuksen piti täyttää esikuvat syntien sovituksesta. Syntikauris johdettiin temppelistä siltaa myöten Öljymäelle ja edelleen Öljymäen yli vievää reittiä itäiseen erämaahan tietyn matkan päähän. Sanaa "Asasel" on sovitettu sielunviholliseen, mutta sanan parempi merkitys Albert

Edersheimin mukaan on "poistaa täydellisesti". Se tulee sanajuuresta, joka kuvaa jonkun täydellistä poistamista, syrjään laittamista. Viittaus on Kristukseen ja Hänen tekoonsa. Hän poisti täydellisesti syntimme, "jonka tähden hän myös voi täydellisesti pelastaa ne, jotka hänen kauttaan Jumalan tykö tulevat, koska hän aina elää rukoillakseen heidän puolestansa", Hepr.7:25.

Esikuva kahdesta syntiuhrikauriista täyttyi vertauskuvallisesti Jeesuksen ollessa Pilatuksen edessä. Tällöin osa kansan johtajia, ylipappien johdolla ja heidän tukijoukkonsa valitsivat Barabbaan vapautettavaksi Jeesuksen sijasta, esim. Matt.27:15-21. Nimi Barabbas on Bar-Abba, joka merkitsee "isän poika". Maallisen isän poika, kapinoitsija ja murhamies edusti ihmiskuntaa. Barabbaasta sanotaan, että hän oli "kuuluisa vanki". Ilmeisesti hän oli juutalainen itsenäisyyskiivailija, selootti. Taivaallisen Isän Poika valittiin syntiuhrikauriiksi karkotettavaksi kansansa keskuudesta. Toki Jeesus täytti myös toisen, kansan syntien tähden Herralle uhrattavan syntiuhrikauriin paikan (3.Moos. 16). Mutta tapauksen sanoma meille on, että toinen "isän poika", Bar-Abba, maallinen ihminen, vapautettiin, julistettiin syyttömäksi ja sai tekonsa anteeksi. Jeesus tuomittiin hänen edestään. Kuten karkoitukseen valittu syntiuhrikauris merkittiin helakanpunaisella nauhalla, saman värinen vaippa puettiin Jeesuksen ylle.

On esitetty erilaisia käsityksiä siitä tuomittiinko Jeesus juutalaisen vai roomalaisen lain mukaan. Jotta esikuvat täyttyisivät Jeesus tuli tuomita juutalaisen lain mukaan. Niin hänet tuomittiinkin sillä roomalaisessa laissa ei ollut jumalanpilkkapyykälää, joka olisi sopinut Jeesuksen tapaukseen. Jeesuksen omat sanat kuvaavat tarkoin mitä tapahtui: "Katso, me menemme ylös Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika annetaan ylipappien ja kirjanoppineiden käsiin, ja he tuomitsevat hänet kuolemaan ja antavat hänet pakanain käsiin", Mark.10:33. Juutalaisilla ei ollut lupaa tuomita ketään kuolemaan vaan lupa piti saada roomalaisilta vallanpitäjiltä, tässä tapauksessa

Pilatukselta. Johannes mainitsee, kuinka Pilatukseen vaikutettiin sanomalla , että Jeesus julisti olevansa kuningas, Joh.19:12-16. Näin hänen sanottiin asettuvan keisaria, ainoaa kuningasta ja yksinvaltiasta vastaan.

Vaikka Pilatus tiesi, että kyse oli juutalaisten johtajien kateudesta ja pelosta Jeesuksen kansansuosion takia, hän ei voinut jättää väitettä huomiotta. Jos asia sellaisenaan olisi tullut keisarin korviin, Pilatuksen päivät olisivat olleet luetut. Jeesuksen tuomitsivat juutalaiset johtajat lakinsa mukaan jumalanpilkasta kuolemaan. Tuomioon antoi luvan, tuomion vahvisti ja valvoi pakanakansojen, silloisen maailmanvallan edustaja, ollen näin yhtä osallinen tapahtumaan.

Luku 10

Mitä sadanpäämies näki?

Evankeliumeissa meille kerrotaan, kuinka Jeesuksen antaessa henkensä ristillä maa järisi ja temppelin esirippu repesi keskeltä kahtia. Herodeksen temppelissä oli kaksi esirippua, toinen "kaikkein pyhimmän" edessä ja toinen "pyhän" edessä ulompana, eli temppelin itäisen sisäänkäynnin edessä. Kyseessä ei ollut mikä tahansa vaate vaan kookas ja erittäin paksu kangasverho, jonka takana aukesi "tie kaikkein pyhimpään". Juutalainen historioitsija, Josefus kuvaa tätä verhoa upeaksi, kirjailluksi vaatteenksi, väreinä sinistä, valkoista, helakanpunaista ja purppuraa. Se oli n. 25 m korkea ja n. 7,5 m leveä. Josefus ei kerro sen vahvuutta mutta kaikkein pyhimmän edessä olleen verhon paksuus oli "kämmentenleveys" eli n. 7-8 cm. Koska tämä ulompi vaate oli vielä kookkaampi niin voidaan olettaa sen vahvuudeksi ainakin sama.

Jerikon tietä saavuttaessa verho nähtiin, kun kaupunki ja temppeli tulivat näkyviin Öljymäen laelta. Tuon verhon repeytyminen oli suuri järkytys papistolle. Varhaiset juutalaiset lähteet mainitsevat, että ulomman esiripun takana olleet ovet, joita oli sen ja kaikkein pyhimmän verhon välissä, avautuivat itsestään 40 vuotta ennen temppelin tuhoutumista 70 jKr., eli siis n. v. 30 jKr. Kerrotaan, että tällöin "uhrit menettivät voimansa". Kun suurena sovituspäivänä syntyihrikauris vietiin erämaahan purppuranpunainen nauha kaulassa niin nauhan toinen, papin käteen jäänyt osa, ei enää muuttunut valkeaksi. Tälle tapahtumalle annettu vuosiluku on yhtäpitävä Jeesuksen ristiinnaulitsemisen ajankohdan kanssa. Laskentatavasta ja laskijasta riippuen Jeesuksen ristinkuoleta ajoitetaan vuosiin 29-32 jKr.

Luukas 23:44-49: "yli kaiken maan tuli pimeys, jota kesti hamaan yhdeksänteen hetkeen, sillä aurinko oli pimentynyt. Ja temppelin esirippu repesi keskeltä kahtia. Ja Jeesus huusi suurella äänellä ja

sanoi: 'Isä, sinun käsiisi minä annan henkeni'. Ja sen sanottuaan hän antoi henkensä. Mutta kun sadanpäämies näki, mitä tapahtui, kunnioitti hän Jumalaa ja sanoi: 'Totisesti, tämä oli vanhurskas mies'. Ja kun kaikki kansa, ne, jotka olivat kokoontuneet tätä katselemaan, näkivät, mitä tapahtui, löivät he rintoihinsa ja palasivat kukin kotiinsa. Mutta kaikki hänen tuttavansa seisoivat taampana, myöskin naiset, jotka olivat seuranneet häntä Galileasta, ja katselivat tätä." Kuvaus kertoo meille, että paikalla teloitusta johtanut roomalainen sadanpäämies "näki mitä tapahtui". Meidän annetaan ymmärtää, että hän näki ja ilmeisesti kuuli, kun esirippu repei. Se voitiin nähdä Öljymäen rinteeltä ja vain sieltä. Matteus ja Markus kuvaavat myös tapahtumaa. Edelleen Luukas kuvaa, kuinka tällä kokoontumispaikalla ollut kansa järkyttyi nähdessään mitä temppelissä tapahtui. Samoin Jeesuksen tuttavat "katselivat tätä".

Voidaan kuvitella miten suuri hämmennys asian johdosta vallitsi vielä pitkään Jeesuksen kuoleman jälkeen. Juutalainen teksti kuvaa, kuinka 40 vuotta ennen temppelin hävitystä Sanhedrin, joka kokoontui temppelissä omassa kokoushuoneessaan, joutui karkotetuksi sieltä. Viittaus johtaa ajatukset Jeesuksen ristinkuoleman yhteydessä tapahtuneeseen maanjäristykseen. Sanhedrinin kokouspaikka "veistettyjen kivien huone", oli vain pienen matkan päässä temppelin esiripusta, temppelin sisäpihassa, muurin vieressä, toisessa kerroksessa. Jos esiripun päällä oleva valtava marmoripaasi halkesi aiheuttaen esiripun repeytymisen, on mahdollista, että vahinkoja sattui muuallakin temppelissä. Marmoripaaden rikkoutumisesta kertoo vanha teksti, "The Gospel of the Nazareans", eli "nasarealaisten (jolla nimellä juutalaiset Jeesukseen uskovat tunnettiin) evankeliumi". Joka tapauksessa Sanhedrin joutui luopumaan tärkeästä kokoushuoneestaan ja kokoontui myöhemmin muualla. Jumala odotti vielä 40 vuotta ennen kuin antoi koko temppelin alttiiksi hävitykselle. Siitä muistuttaa synagogan aamurukous: "nyt on syntiemme tähden

temppeli hävitetty ja ainaisuhri peruutettu, eikä meillä ole palvelukseen vihittyä pappia".

Jeesuksen aikaan pääasiallinen hautapaikka oli juuri Öljymäki. Muistamme, että haudan omistaja, arimatialainen Joosef oli itse neuvoston jäsen ja huomattava henkilö, jonka hautapaikka varmaankin oli arvostetulla Öljymäellä. Jeesuksen kolmen päivän päästä tapahtunut ylösnousemus lisäsi syntyynyttä kohua. Kun Jeesuksen lupaama ja lähettämä Pyhä Henki tuli ensimmäisenä helluntaina ja opetuslapset saivat rohkeuden julistaa Häntä kaiken temppelipalveluksen esikuvallisuuden täyttäjänä, niin myös, "lukuisa joukko pappeja tuli uskolle kuuliaisiksi", Apt.6:7. On enemmän kuin luontevaa, että syntien sovittaja täytti työnsä meidän puolestamme kaikkein pyhimmän edessä. Esiripun repeytymisen hetkellä Hän astui syntiemme sovittajana taivaalliseen kaikkein pyhimpään Isän eteen, "Se on täytetty".

Jeesuksen viimeiset sanat Mark.15:34 ja Joh.19:30 eivät tarkoita, että Jumala olisi hylännyt Hänet, kuten usein on esitetty. Jeesus viittasi messiaaniseen psalmiin 22 lainaamalla sen ensimmäisiä ja viimeisiä sanoja. Se oli tunnettu tapa juutalaisuudessa. Kuulijat tiesivät heti mihin asiayhteyteen Jeesus viittasi. Omassa Raamatussamme alku on sama mutta loppu käännetty, "hän on tämän tehnyt" (1938 käännös), kun se kuuluisi paremmin: "se on täytetty". Hänen viimeiset sanansa olivat kuulijoille, myös läsnä oleville papeille, muistutus, että Hän on kirjoitusten lupaama Messias.

Ps. 22 kuvaa yksityiskohtaisesti ristiinnaulitsemistapahtumaa, kuten Jeesuksen kohdalla tapahtui. Psalmin kirjoitti Daavid n. 1000 vuotta ennen Kristusta! Ristillä Jeesus todisti olevansa profetian täyttymys. Tuossa hetkessä irtisanottiin maallisen ylipapin virka. Kaifas, joka halusi maallisena ylipappina teloittaa Jeesuksen, jäi Jumalan edessä virattomaksi. Kun hetki tuli, lähetti Isä Poikansa ja

tuo hetki oli toteutunut, hetki johon kaikki Jumalan valitun kansan jumalanpalveluksen esikuvat viittasivat. Kuten pyhin uhri, ruskeanpunainen hieho, vietiin teuraaksi niin Herramme johdatettiin Kidronin laakson yli siltaa myöten julkiselle tuomio- ja teloituspaikalle, Jumalan läsnäolon eteen, jumalanpilkasta syytettynä.

Kun Jerusalemla tuhouttiin v. 70 jKr., Tiituksen 10. legioona leiriytyi ja hyökkäsi kaupunkia vastaan Öljymäeltä. Kun kaupunki totaalisesti hävitettiin, myös Öljymäellä olevat rakenteet, rakennukset ja siellä olleet paikat katosivat. Kidronin laakso oli Jeesuksen aikana vielä huomattavasti syvempi paikka, kuin nykyisin ja varmaan sinne vieritettiin hyvin paljon tuhattua tavaraa, rakennuskiviä, ym. Lisäksi on huomattava, että Hadrianuksen toimesta 132-135 jKr. koko alue pyrittiin muuttamaan. Näin alkuperäiset paikat jäivät unhoon. On kuitenkin viitteitä, että ensimmäisille kristityille Öljymäki oli pyhä paikka. Kirkkohistorioitsija Eusebius vahvistaa tämän. Öljymäen laki tunnettiin kristittyjen keskuudessa nimellä "inbomon", kreikan sanan "en bommo" mukaan ja merkitsee "korkeaa paikkaa" ja "alttaria". Ennen Konstantinuksen aikaa eri maista tulevat pyhiinvaeltajat kävivät Öljymäellä sijainneen hautaluolan luona.

Luku 11

Joonan merkki

Matt.12:38-40 Jeesus vastaa kirjanoppineiden ja fariseusten vaatimukseen saada nähdä Häneltä merkki. Jeesus sanoo: "Tämä paha ja avionrikkoja sukupolvi tavoittelee merkkiä, mutta sille ei anneta muuta merkkiä kuin profeetta Joonaan merkki. Sillä niin kuin Joonas oli meripedon vatsassa kolme päivää ja kolme yötä, niin on myös Ihmisen Poika oleva maan povessa kolme päivää ja kolme yötä." Jeesuksen sanan mukaan Hänen ristinkuolemansa ja ylösnousemuksensa välinen aika tulisi kestämään kolme päivää ja kolme yötä. Pidämme Raamattua totena. Ristiinnaulitsemispäivänä pidämme perjantaita ja ylösnousemuspäivänä sunnuntaita. Mutta kuinka tällöin Jeesuksen sana täyttyy? Vai puhuiko Jeesus vain kuvaannollisesti?

Missään tapauksessa perjantai-illan ja aikaisen sunnuntai-aamun välille ei millään saada kolmea päivää ja yötä. Jotta näille päiville saataisiin oikeutus on tapana laskea kaikki osapäivät täysiksi päiviksi. Näin laskien perjantai, lauantai ja sunnuntai saadaan kolme päivää. Eräiden tutkijoiden mukaan tätä laskutapaa voitiinkin noudattaa juutalaisyhteisössä. Yleisesti hyväksytyn perinteen mukaan Jeesus kuoli ja n. 40 tunnin kuluttua nousi kuolleista. Juutalainen ajanlasku laskee vuorokauden alkavan aina illasta seuraavan päivän iltaan, auringonlaskusta auringonlaskuun. Perinteen mukaan vuorokausi vaihtuu, kun kolme tähteä näkyy taivaalla. Sapatin alkaminen vaihtelee vuodenaikojen mukaan. Joulukuussa sapattikynttilät sytytetään ja sapatti alkaa n. klo 16, kun taas kesä/ heinäkuussa sapatti alkaa vähän yli klo 18 aikaan. Sapatin aloitus määrätään Jerusalemin ajan mukaan. Pääsiäisen aikaan maaliskuu/ huhtikuussa kolme tähteä tulee Jerusalemin taivaalle klo 17-18 välillä.

Jos Jeesus kuoli perjantaina iltapäivällä n. klo 15 ja haudattiin kiireesti, koska sapatin alkaminen oli lähellä ja jos Hän taas nousi ylös aikaisin sunnuntaina aamulla, niin toisaalta juutalaisen aikakäsityksen mukaan joudumme yhä kauemmaksi kolmesta päivästä ja yöstä. Kannammeko yhä muassamme käsityksiä, jotka eivät sovi Raamatun ilmoitukseen mutta joita emme kyseenalaista, koska niin on "aina" ollut?

On muistettava, että kärsimysviikko oli juutalainen pääsiäisviikko. Ensimmäinen asia on ymmärtää, että pääsiäissapatin ei tarvitse osua viikkosapatin yhteyteen. Viikolla voi olla kaksi sapatia: -pääsiäissapatti, -viikkosapatti.

Ne eivät suinkaan aina olleet yksi ja sama päivä. Toiset tutkijat pitivät perjantaita ristiinnaulitsemispäivänä vaikka ovat tietoisia pääsiäissapatista. Heidän mukaansa tuona vuonna viikkosapatti ja pääsiäissapatti osuivat samalle päivälle. Juutalaisen temppeleipalveluksen mukainen pääsiäisaika alkaa juutalaisen "raamatullisen" vuoden ensimmäisen kuukauden Abib (Nisan) kuun 14. ja 15. päivän välillä. Juutalainen pääsiäisaika kestää kahdeksan päivää. Jeesus ja opetuslapset valmistivat ja nauttivat pääsiäisaterian edellisenä iltana 13. ja 14. päivän aikana. Pääsiäislammas tuli syödä ennen keskiyötä 14. päivänä. Tämä aika oli kansan noudattama käytäntö, jota fariseukset kannattivat ja opettivat.

Myöhään illalla 14. päivän puolella tapahtui Hänen kiinniottonsa ja 14. päivän valjetessa kuulustelut ja tuomitseminen. Kaikki tapahtui hyvin lyhyessä ajassa. Meidän ajankäsitksemme mukaan ehtoollinen asetettiin illalla 14. päivänä Abib kuuta. Seuraava päivä oli 14. päivä aina iltaan asti ja samalla pääsiäissapatin valmistuspäivä. Jeesus ristiinnaulittiin ja Hän antoi henkensä Matteuksen 27:46 mukaan, "yhdeksän hetken vaiheilla", eli n. klo 15. Samoihin aikoihin temppeleissä tuli uhrata virallisen

saddukealaisen temppelipalveluksen mukainen pääsiäislammas. Siis päivää myöhemmin, kuin tavallinen kansa ja fariseukset olivat teurastaneet omat pääsiäislampaansa. Saddukealaiset pitivät valtaa temppelissä ja johtivat temppelijumalanpalvelusmenoja. Heidän joukostaan olivat myös ylipapit.

Koska pääsiäissapatin alku oli lähellä, Jeesuksen hautaamisella oli kiire. Lähellä oli Suuren Neuvoston jäsenen, Joosef Arimatialaisen uusi hauta jonne Jeesus vietiin. Pääsiäissapatti, 15 päivä alkoi hyvin pian hautaamisen jälkeen ja jatkui seuraavan päivän auringonlaskuun. Kun tuo päivä puolestaan vaihtui 16. päiväksi, se oli viikkosapatin valmistuspäivä. Jälleen auringon laskiessa alkoi viikkosapatti kestäen lauantai-iltaan. Tiedämme nyt, että samalla viikolla oli kaksi sapattia. Tästä löydämme viittauksen Joh.19:31: "Koska silloin oli valmistuspäivä, niin - etteivät ruumiit jäisi ristille sapatiksi, sillä se sapatinpäivä oli suuri - juutalaiset pyysivät Pilatukselta, että ristiinnaulittujen sääriluut rikottaisiin ja ruumiit otettaisiin alas." VT:n esikuvien mukaan on selvää, että Jeesus kuoli juuri pääsiäissapatin aikaan. Kun UT tässä yhteydessä puhuu sapatin alkamisesta, kyse on tietenkin juuri pääsiäissapatista.

Ristillä kuoleminen oli tuskallista ja hidasta. Tavallisesti se kesti useita tunteja. Ryövärit olivat edelleen elossa ja siksi heidän sääriluunsa piti murskata. Tuen, jonka jalat antoivat ruumiille, puuttuminen sai aikaan nopean kuoleman. Kuten tiedämme Jeesus oli jo antanut henkensä. Hän oli saanut erittäin kovan kohtelun, josta kertoo Hänen kaatumisensa ristin poikkipuun kantamisen yhteydessä. Häntä oli lyöty, hakattu ja ruoskittu. Koska syytös koski jumalanpilkkua on mahdollista, että Häntä vielä kivitettiin ristiinnaulitsemispaikalla. Jerusalemin alueen kivet ovat hyvin terävasärmäisiä. Sopivia heittokiviä löytyy runsaasti tänäkin päivänä Jerusalemin ja Öljymäen alueelta. Osuessaan kivi tekee todella pahaa jälkeä. Se tekee syviä viiltoja lihaan.

Markus 16:1 kertoo: "Ja kun sapatti oli ohi, ostivat Maria Magdaleena ja Maria Jaakobin äiti ja Salome hyvänhajuksia yrttejä mennäkseen voitelemaan häntä." Luukas mainitsee, että naiset, "palattuaan kotiinsa he valmistivat hyvänhajuksia yrttejä ja voiteita, mutta sapatin he viettivät hiljaisuudessa lain käskyn mukaan", Luuk.23:56. Luukkaan jaetta on luettu niin, että naiset ensin valmistivat (ja ostivat) voiteet (nopeasti, ehkä n. tunnissa, ennen viikkosapattia, vaikka Markus sanoo toisin) ja sitten viettivät viikkosapatin, jonka jälkeen menivät haudalle viikon ensimmäisen päivän puolella. Edellisessä jakeessa 55 Luukas mainitsee, että naiset seurasivat, kun Jeesus laitettiin hautaan. Aikaa vei myös se, että ensin piti saada lupa hautaamiseen Pilatukselta. Kun sapatti päättyi ja aurinko laski n. klo 18-19 tuli nopeasti pimeä. Aikaa ei juuri jäänyt yrttien ostamiseen ja hyvänhajuksien voiteiden valmistamiseen ennen suurta pääsiäissapattia. Eivät kauppiaat rientäneet avaamaan kauppiaan pimeän koittaessa ja yön saapuessa. Ei ollut sähkövaloja kuten omana aikanamme. Sen sijaan pääsiäissapatin jälkeisenä päivänä yrtit voitiin noutaa ja valmistaa. Sitten piti vielä viettää viikkosapatti ennen haudalle menoa.

Kuinka selitämme yrttien oston sapatin jälkeen? Sapatti päättyi lauantai-iltana auringon laskiessa. Auringon laskiessa ihmiset alkoivat valmistautua nukkumaan menoa varten ollakseen virkeitä seuraavan päivän ja arjen työhön. Raamattu sanoo, että ylösnousemus tapahtui hyvin aikaisin aamulla, sillä naiset menivät haudalle

- "ani varhain" (Markus, Luukas),

- "aamu koitti" (Matteus),

- "kun vielä oli pimeä" (Johannes).

Ostettiinko yrtit jostakin yöllä?

Oikein ymmärrettynä Markuksen ja Luukkaan evankeliumien välillä ei ole ristiriitaa. Luukas mainitsee vain, että naiset

valmistivat voiteet kotonaan (ei puhetta minä päivänä) ja viettivät sapatin kuten kuuluikin. Luukkaan evankeliumin kohta tulee ymmärrettäväksi kun ajatellaan, että:

- Luukas tarkoittaa viikkosapattia, jota ennen yrtit oli ostettu.
- Markus taas puhuu pääsiäissapatista joka oli jo ohi, kun yrtit ostettiin.

Kun ymmärrämme, että pääsiäissapatti ja viikkosapatti olivat eri päiviä, asia alkaa selvitä. Jeesus kuoli ennen pääsiäissapattia. Kun pääsiäissapatti, Johanneksen "suuri sapatti", oli ohi, koitti viikkosapatin valmistuspäivä. Naiset hankkivat yrtit ja valmistivat niistä voiteet päivällä perjantain aikana, joka oli pääsiäissapatin ja viikkosapatin välipäivä ja ei-juhlapyhä.

Näin tulemme päätelmään, että perjantai ei olisikaan se päivä jona Jeesus ristiinnaulittiin. Kun tiedämme, että viikkosapatti alkoi silloin, kuten tänäkin päivänä perjantai-iltana, voimme tutkia mikä on todennäköinen ristiinnaulitsemispäivä:

- perjantai-illasta - lauantai-iltaan on viikkosapatti,
- torstai-illasta - perjantai-iltaan oli viikkosapatin valmistuspäivä,
- keskiviikko-illasta - torstai-iltaan oli pääsiäissapatti. Eräiden aikaa tutkineiden mukaan näin olisi ollut vuonna 31 jKr. Yleinen käsitys on, että Jeesuksen sovituskuolema tapahtui v.30-33 jKr. Ristille naulitseminen kovalla kiireellä tapahtui pääsiäissapatin valmistuspäivänä, joka oli tiistai-illasta keskiviikko-iltaan. Tämän ajattelun mukaan Jeesus kuoli keskiviikkona, iltapäivällä n. klo 15 aikaan. Perjantai- ja torstaipäivien suhteen naisten yrttien osto ja voiteiden valmistus on hankala selittää.

Luku 12

Ylösnousemusaamu

Entä ylösnousemus? Jeesus itse puhuu kolmesta päivästä ja kolmesta yöstä. Miten se toteutuu? Raamattumme sanoo, että he menivät haudalle "viikon ensimmäisenä päivänä", eli aikaisin sunnuntai-aamuna. Jos Jeesus oli haudassa ke-to yön, to-pe yön ja pe-la yön. Jos Hän oli haudassa myös la-su yön, saamme neljä yötä. Kolmen päivän osalta laskutoimitus osoittaa, että täysiä päiviä ovat vain torstai ja perjantai (sekä sunnuntai -vaihtoehdossa lauantai). Jos taas osapäivät, keskiviikko ja sunnuntai, lasketaan koko päiviksi niin luku ei tietenkään täsmää. Jos ajattelemme aikaa vuorokausina (3 vrk) niin ke ristiinnaulitseminen ja su ylösnousemus ei tietenkään täsmää.

Meidän käännöksemme mainitsee tunnontarkasti viikon ensimmäisen päivän olleen ylösnousemuspäivä. Sanaa "sapatti" ei esiinny. Samoin on useissa muissa käännöksissä, mutta ei kaikissa. Esimerkiksi englanninkielisessä maailmassa laajalti arvostettu Kuningas Jaakon käännos, sanoo Matt. 28:1:

-"In the end of the Sabbath, as it began to dawn", eli "sapatin päättyessä aamun sarastaessa", King James Version, KJV.

-"Now late on the sabbath day", "myöhään sapatin päivänä", American Standard Version.

-"Now late on sabbath", "myöhään sapattina", Darby's Translation.

-"Now late on the Sabbath", kuten ed., Bible in Basic English.

Muissa asiaa koskevissa paikoissa KJV:kin kääntää sapatin viikon ensimmäiseksi päiväksi. Monet käännökset mainitsevat sapatin jossakin mielessä tässä yhteydessä.

Asia monimutkaistuu, kun alamme tutkia UT:n kreikasta tehtyjä kirjaimellisia käännöksiä, joita ovat mm. The Concordant Literal New Testament ja Young's Literal Translation. Koskien Matteus 28:1:

-The Concordant Literal New Testament: "Now it is the evening of the sabbaths. At the lighting up into one of the sabbaths came..." ,
"Nyt on sapattien ilta. Yhtenä sapateista päivän sarastaessa tulivat..."

-Young's Literal Translation: "And on the eve of the sabbaths, at the dawn, toward the first sabbaths..." , "Ja sapattien aattona, aamuhämärässä, kohti ensimmäistä sapateista..."

Nyt siis puhutaan sapateista, sapattien aatoista, ensimmäisistä sapateista. Lisävaloa saadaksemme pitää mennä taaksepäin ajassa ja käännöksissä aina siihen kieleen, joka on vanhin tunnettu UT:n kieli, eli kreikankieliseen Raamattuun.

Kreikankielinen käännös sanoo,

-Nestle's Greek New Testament (NGNT): "eis mian sabbaton".

-Interlinear Greek New Testament (IGNT): "de opse sabbaton".

("eis"= johonkin, jonnekin, "mian" = feminiinimuoto sanasta yksi, "sabbaton" = sapatti monikkomuodossa, "de" = ja, mutta, nyt, "opse" = myöhään, lopullaan).

Näin kreikankielisen alkutekstin ajatus on "yhtenä sapateista", "myöhään yhtenä sapateista". Mutta puhutaanko missään viikon ensimmäisestä päivästä?

-Mark.16:2, Luuk.24:1, Joh.20:1, "mia ton sabbaton" ajatus on taas "yhtenä, ensimmäisenä, (tietyistä, tunnetuista) sapateista".

-Mark.16:9: "proti sabbatou" (NGNT), "proi protos sabbaton" (IGNT), sapatti yksikkömuodossa on "sabbatou", "ensimmäisenä sapattina"(NGNT) ja "aikaisin ensimmäisenä sapateista"(IGNT).

Young's Literal Translation, Robert Youngin kirjaimellinen käännös, kääntää Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen evankeliumin kohdat:

-Mark.16:2, " and early in the morning of the first of the sabbaths, they come unto the sepulchre, at the rising of the sun", "aikaisin, sapateista ensimmäisen aamuna, he tulivat haudalle, auringon noustessa".

-Luuk.24:1, " And on the first of the sabbaths, at early dawn, they came to the tomb, bearing the spices they made ready", "Ja sapateista ensimmäisenä, aamunkoitossa, he tulivat haudalle, kantaen valmistamiaan yrttejä".

-Joh.20:1, "And on the first of the sabbaths, Mary the Magdalene doth come early (there being yet darkness) to the tomb", "Ja ensimmäisenä sapateista, Maria Magdaleena tuli aikaisin (kun oli vielä pimeää) haudalle".

Puhutaan sapatista, ei viikon ensimmäisestä päivästä. Kun otamme esiin kreikankielisen Raamatun, siellä toistuvasti mainitaan sapatti. On sanottu, että kreikankielinen teksti tarkoittaa sapatilla yleensä pyhäpäivää ja jo varhain viikon ensimmäinen päivä pyhitettiin kristikunnan pyhäpäiväksi. Tämä ajatus ei kuitenkaan selitä kaikkea asiaan liittyvää. Kuten miksi sapatista puhutaan monikkomuodossa? Eräs selitys on, että koska viikkosapatti ja pääsiäissapatti olivat yksi ja sama päivä, monikkomuoto tarkoittaa molempia sapatteja. Juutalainen ajanlasku antaa asiaan selvän vastauksen.

Juutalainen kalenteri käsittää merkittävän 50 päivän ajanjakson pääsiäisestä helluntaihin. Tähän jaksoon sisältyy seitsemän viikkosapattia. Pääsiäisen jälkeinen viikkosapatti oli yksi näistä sapateista, jakson ensimmäinen sapatti. Siksi siis sanotaan "sapateista ensimmäisenä". Näin kreikankielinen Raamattu viittaisi johdonmukaisesti juutalaisena sapattina tapahtuneeseen ylösnousemukseen.

Perjantapäivän aikana, joka oli viikkosapatin, (ensimmäinen sapatti seitsemän viikkosapatin jaksosta), valmistuspäivä, naiset kävivät ostamassa yrttejä. Tuli ilta ja sapatti alkoi.

Lauantaina aamulla, kun vielä oli pimeä naiset lähtivät haudalle ja saapuivat sinne juuri, kun aurinko alkoi nousta. Kyseessä oli edelleen sapattipäivä aina lauantai-iltaan saakka. Näin näyttää kreikankielinen teksti sanovan.

Se, että alkuperäisen tekstin merkitys on jossakin vaiheessa käsitetty toisin voidaan vahvistaa muiden raamatunpaikkojen avulla.

-Apt.20:7, jossa oma Raamattumme puhuu viikon ensimmäisestä päivästä, kreikankielinen käyttää jälleen sapatti sanaa, "de mia sabbaton".

-Joh.20:19 kertoo, kuinka Jeesus ilmestyy opetuslapsilleen ensimmäisen kerran ylösnoustuaan. Herra ei halunnut pitkittää opetuslastensa epätietoisuutta. Pian ylösnousemisensa jälkeen Hän saapui heidän keskelleen. Meidän Raamattumme kääntää:

"Samana päivänä (sinä päivänä, kun naiset olivat menneet aamulla haudalle), viikon ensimmäisenä, myöhään illalla, kun opetuslapset olivat koolla..." Kreikankielinen teksti puhuu johdonmukaisesti sapattikäsitteestä, "oun ekeinos hemera opsios on mia sabbaton", se tarkoittaa, "ensimmäisenä sapateista" myöhäisiltä, eli viikkosapattien jaksoon kuuluvaa ensimmäistä sapattia.

Muistamme, että Jeesuksen aikaan juutalaiset tunsivat viikonpäivät vain numeroina: 1. päivä, 2. päivä, jne. Ainoastaan seitsemäs päivä oli nimetty Raamatun luomiskertomuksen mukaan: Sapatti. Sunnuntaiaamuna tapahtunutta ylösnousemusta voidaan toki sitäkin perustella. Kuten esim.: Jumala aloitti luomisen, Hän loi uutta Kristuksessa ja mekin olemme "uusi luomus". Viikon ensimmäinen päivä, 7-päiväisen viikon (Jumalan luomistyön) jälkeen, edustaa iankaikkisuuden alkamista. Jos Jeesus pidätettiin keskiviikkoyönä, ristiinnaulittiin ja kuoli torstaina sekä nousi haudasta sunnuntaiaamuna, niin lisäys edelliseen sapattina tapahtuneeseen ylösnousemukseen on kuitenkin yksi päivä.

Toiset, jotka eivät näe perjantaita oikeana ristiinnaulitsemispäivänä mutta pitävät kiinni viikon ensimmäisen päivän ylösnousemuksesta, ajoittavat Jeesuksen haudasta nousemisen tapahtuneeksi hyvin pian viikkosapatin päättymisen jälkeen. Meidän aikakäsityksemme mukaan ehkä jo myöhään lauantai-

iltana. Jos pääsiäissäpatti oli torstai-illasta perjantai-iltaan, jonka jälkeen alkoi heti viikkosapatti, asiassa on kuitenkin yksi epäselvyys. Se koskee edellä käsiteltyä naisten yrttien ostoa. Kun pääsiäissäpatin ja viikkosapatin väliin ei jää valmistuspäivää, naisten olisi tullut ostaa ja valmistaa yrtit lauantain ja sunnuntain välisenä yönä, juuri ennen haudalle menoa.

Tärkeintä kuitenkin on, että kun naiset saapuivat haudalle "he näkivät kiven poisvieritetyksi", Mark.16:4. Juuri tästä naiset olivat olleet huolissaan: "kuka meille vierittää kiven hautakammion ovelta", sillä kivi oli "hyvin suuri", Mark.16:3,4. Kivi oli poissa - ja ennen muuta hauta oli tyhjä, Jeesus oli noussut ylös kuolleista! "Mutta nytpä Kristus on noussut kuolleista, esikoisena kuoloon nukkuneista", 1Kor.15:20. Hauta ei ole meidänkään päämäärämme, vaan taivaallinen koti, jonka Herramme on meille valmistanut sovittaessaan syntimme Pyhän ja Vanhurskaan Jumalan edessä!

Apostolien tekojen 1:9-12 kerrotaan, kuinka Jeesus nousi taivaaseen Öljymäelle kokoontuneiden opetuslasten silmien edessä. Katselijoiden jatkaessa tuijotustaan taivaalle kadonneen Jeesuksen perään, paikalle saapuneet enkelit sanoivat: "mitä te seisotte ja katsotte taivaalle? Tämä Jeesus, joka otettiin teiltä ylös taivaaseen on tuleva samalla tavalla, kuin te näitte hänen taivaaseen menevän." Tämä on Raamatun lupaus, yksi monista koskien Jeesuksen takaisinpaluuta Kuninkaana ja Rauhantuojana. Uskon kautta Häneen meillä on iankaikkinen elämä.

Luku 13

Sapatista viikon ensimmäiseksi päiväksi

Eräät tutkijat ovat sitä mieltä, että jo apostolit pyhittivät viikon ensimmäisen päivän pyhäpäiväksi. Siitä emme voi kuitenkaan olla aivan varmoja. Kuten aiemmin on esitetty on hyvin mahdollista, että Jeesuksen ylösnousemus tapahtui lauantai-sapattina. On selvää, että apostolit ja ensimmäiset juutalaiskristityt jatkoivat sapatin viettoa juutalaisen tavan mukaan. Heillä ei ollut mitään syytä vaihtaa lepopäivää. Ylösnousemisensa jälkeen Jeesus ei antanut uusia ohjeita siitä mikä päivä tulee pyhittää lepopäiväksi. Hän antoi lähetyskäskyn. Evankeliumi Kristuksen täytetystä työstä pitää julistaa kaikille kansoille alkaen juutalaisten keskuudesta, Jerusalemissa.

Luonnollisesti Jeesus eli juutalaisen perinteen mukaan. Hän opetti oikeaa sapatin vieton periaatetta ja halusi karsia pois juutalaisten oppineiden määräyksiä, joita he olivat lisänneet Jumalan lakiin. Jos pitää valita hyvän teon, kuten ihmisen pelastamisen tai jyrkkien sapatissäännösten välillä, on valittava edellinen. Jeesus oli ihmisen aikaansaamaa väärää uskonnollisuutta vastaan. Meidänkin aikanamme on niitä, jotka pitävät lauantain viettoa pyhäpäivänä kristityn ”oikeaoppisuuden” tunnusmerkkinä. Uusi testamentti ei kuitenkaan lajittele ihmisiä tällä tavoin. Ei ole olemassa mitään ”korkeampaa” kristillisyyttä, jossa tekomme vaikuttavat pelastukseen ohi Kristuksen täytetyn työn tai sen lisäksi. Galatalaiskirjeessäkin tehdään selväksi ettei pakanauskovien pidä noudattaa aikanaan juutalaisille säädettyjä määräyksiä, koska Kristus on kaiken lain täyttymys.

Niissä kohdissa, joissa meidän Raamattumme mainitsee viikon ensimmäisen päivän kreikankielinen UT:n teksti mainitsee sapatin. Me vietämme ehtoollista tavallisesti sunnuntaina. Ensimmäiset kristityt saattoivat syödä muistoateriaa tarvittaessa muinakin

päivinä. Tähän ateriaan liittyy erityisesti kaksi asiaa:

- Herran, meidän tähtemme kärsityn, ristinkuoleman muistaminen.
- Hänen toisen tulemuksensa odotus. 1.Kor.11:26 mukaan, "te julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kuin hän tulee".

Rooman kirkko erotti pääsiäisajan sen juutalaisesta taustasta jo varhain. Juutalaisen ajanlaskun mukaan pääsiäinen voi sijoittua eri viikonpäiville. Pakanakristillisyydessä pääsiäisen vietto sovittiin aina viikonlopun ajaksi, jolloin erityisesti sunnuntaita korotetaan ylösnousemuspäivänä jolloin uskotaan Kristuksen nousseen ylös kuolleista. Irenaeus mainitsee Rooman piispa Sixtuksen (n.116-126 jKr.), joka ensimmäisenä aloitti pääsiäisen ylösnousemusjuhlan vieton sunnuntaina. Eusebius mainitsee Rooman piispa Victorin (189-199 jKr.), joka esitti sunnuntain pyhittämistä pääsiäisen juhlapyhäksi koko kristikuntaa koskevana. Tuohon aikaan löytyi vielä vastustajia tälle ajatukselle. Polycrates, Efeson piispa, puolusti pääsiäisen viettoa perinteiseen aikaan, eli yhdessä juutalaisen kalenterin kanssa.

Varhaisin tunnettu tieto viikon ensimmäisen päivän viettämisestä ylösnousemuspäivänä löytyy n. 135 jKr. Barnabaan kirjoituksista. Justinus Marttyyri mainitsee samasta asiasta n. 150 jKr. Barnabaan kirjoituksissa ehkä vielä tärkeämpi peruste päivän vietolle on, että se edustaa "kahdeksatta päivää", uuden luomakunnan, uuden maailman saapumista. Justinus Marttyyri sanoo päivän olevan tärkeä, koska silloin Jumala aloitti luomisen. Tämä saattaa osoittaa sitäkin, kuinka kristillisyydessä pääsiäisen vieton ja viikoittaisen lepopäivän erottamiselle juutalaisesta "hapatuksesta" etsittiin päteviä perusteluja.

Juutalaiset Jeesukseen uskovat kävivät synagogassa vielä vuosikymmeniä Jeesuksen ristinkuoleman jälkeen ja noudattivat juutalaisia tapoja myös sapatin suhteen. Heitä ei heti kokonaan karkotettu synagogan yhteydestä vaikka vainoja olikin. Vasta

Jerusalemin hävityksen jälkeen Jeesukseen Messiaana uskovia alettiin pitää kansansa pettureina ja luopioina. Siihen oli syynä lähinnä se, että juutalaiset uskovat muistivat Jeesuksen varoituksen kaupungin hävityksestä: "Kun te siis näette hävityksen kauhistuksen, josta on puhuttu profeetta Danielin kautta, seisovan pyhässä paikassa - joka tämän lukee se tarkatkoon - silloin ne, jotka Juudeassa ovat, paetkoot vuorille", Matt.24:15-16. Herran varoituksen mukaan he pakenivat Jerusalemin alueelta piirityksen alussa Pellaan ja saivat siitä petturin nimen.

Lopullisesti heidät karkotettiin synagogasta, kun juutalaiset kapinoivat Bar Kokhban, "Tähden pojan" johdolla roomalaisia vastaan 132-135 jKr. Rabbi Akiva oli julistanut hänet messiaaksi, joka vapauttaa kansansa roomalaisten käsistä. Kun Jeesukseen uskovat juutalaiset eivät voineet yhtyä rabbin tulkintaan, eivätkä halunneet kuulua väärän messiaan joukkoihin, lopullinen välirikko oli väistämätön. Roomalaiset tukahduttivat kapinan ja rankaisivat juutalaista kansaa ankarasti. Apostolien teoissa kuvataan, kuinka monet juutalaiset uskovat olivat edelleen tarkkoja lain noudattamisen suhteen, "Siinä näet veli, kuinka monta tuhatta juutalaista on tullut uskoon, ja he ovat kaikki lainkiivailijoita", Apt.21:20. Näin sanoivat Jerusalemin seurakunnan vanhimmat Paavalille. Toki tämä juutalaisen lain puolesta "kiivailu" aiheutti ongelmia UT:n seurakuntaan.

Paavali kunnioitti Jumalan juutalaisille säätämiä määräyksiä. Hänen toiminnastaan suhteessa juutalaisiin tapoihin oli liikkeellä ilkeämielisiä juoruja. Kun Paavali joutui omien kansalaistensa vihan kohteeksi, hän puolustautui maaherra Feeliksin edessä: "(he eivät) voi näyttää sinulle toteen sitä, mistä he nyt minua syyttävät", Apt.24:13. Paavali lisäsi vielä: "minä uskon kaiken mitä on kirjoitettuna laissa ja profeetoissa", jae 14. Eusebius ja Epifanius mainitsevat juutalaisuskovat, jotka "ovat tarkkoja lain noudattamisen suhteen". On muistettava, että monien

juutalaisuskovien kohdalla tämä lain noudattaminen tarkoitti varmaankin VT:n lakien mukaista Jumalan kunnioittamista, ei niinkään fariseusten ja saddukeusten sääntöjen uskonnollista lakiorjuutta. Joidenkin toisten juutalaisuskovien kohdalla taas lakiorjuuttakin oli mukana.

Kaikkien juutalaisten asema vaikeutui suuresti 135 jKr., kun keisari Hadrianus kukisti juutalaisten kapinan. Jerusalemin kristillinen seurakunta menetti asemansa kristittyjen yhteydessä. Juutalaisia vastaan alettiin kirjoittaa ja kaikenlainen juutalaisvastaisuus alkoi nostaa päätään laajassa mitassa. Pakanakristityt alkoivat erottua juutalaisista haluten karistaa yltään halveksitun juutalaistaustan. Juutalaisista haluttiin erottua kaikin tavoin. Rooman vaikutus oli musertava. Roomalaiset kirjoittajat muokkasivat mielipiteitä tehokkaasti ja juutalaisia tapoja alettiin pitää taikauskona. Alusta alkaen Roomaan muodostunut kristillinen yhteisö oli lähes yksinomaan pakanoista koostuva. Tämä käy ilmi mm. Paavalin kirjeestä roomalaisille 11:13, "teille pakanoille minä sanon...". Roomalaiskirjeessä Paavali haluaa opettaa pakanoille Jumalan valitseman juutalaisen kansan uskovan osan ja pakanuskovien yhteyttä. Kuten tunnettua, Paavali mainitsee, että pakanat liitetään uskovaan "Israeliin", Room.11 luku. Juutalaiselle Jeesuksen tunnustaminen Messiaaksi on juutalaisuuden sisin ja sen täyttymys.

Roomaan muodostunut kirkkolaitos vahvisti jo alkanutta juutalaisvihamielistä asennetta. Monet kirkkoisät, esim. Justinus Marttyyri kirjoittivat juutalaisista halveksivaan sävyyn. Juutalaisten ahdinko nähtiin Jumalan oikeutettuna tekona mutta samalla ei nöyrytty näkemään omia puutteita. Paavi Sylvester (314-335) mainitsee sunnuntain vieron yhdeksi syyksi sen, että näin voidaan "osoittaa halveksuntaa juutalaisia kohtaan" ja olla heidän sapatinviettoansa vastaan. Näin viikon ensimmäisen päivän vietosta tuli myös kirkkopoliittinen väline. Pakanakristillisyyys

halusi eroon kristillisen uskon juutalaisesta taustasta. Siinä onnistuttiin hyvin. Kaiken lisäksi juutalaiset leimattiin "Kristuksen surmaajiksi", aivan kuin pakanat eivät olisi lainkaan tarvinneet Jeesuksen sovituskuolemaa.

Vielä ensimmäisellä vuosituhannella kreikkalaiset käyttivät viikon seitsemänneistä päivästä samaa nimeä, "Sabbatou", sapatti. W.E.Vine, Vine's Expository Dictionary of Old and New Testament Words: "Ensimmäisen kolmen vuosisadan aikana kristityt aina erottivat sapatin viikon ensimmäisestä päivästä. Hajaannus juutalaisen ja kristillisen instituution välillä aiheutti luopumisen apostolisesta opetuksesta." Viikon ensimmäinen päivä oli "Kuriaki", eli "Herran päivä" keisarin, ei niinkään aina Jeesuksen kunniaksi, (Eng. "Imperial day", eli "keisarillinen päivä"). Vuonna 313 jKr. Rooman valtakunnan johtoon nousi keisari Konstantinus I. Konstantinus toivoi kristittyjen auttavan häntä valtakunnan rauhoittamisessa ja yhdentymisessä. Siksi hän antoi kristinuskolle virallisen aseman jota sillä ennen ei ollut. Konstantinus esiintyi kirkkolaitoksen johtajana. Hän piti itseään Jumalan erityisesti valitsemana, jopa apostoleja suurempana. Keisari oli "näkyjen" ja "unien" vastaanottaja. Konstantinus vaikutti suuresti Nikean kirkolliskokouksessa 325 jKr. Hänen mukaansa, "Meillä ei tule olla mitään yhteistä juutalaisten kanssa, sillä Vapahtaja on näyttänyt meille toisen tien". Koskien pääsiäisen viettoa Konstantinus korosti, että sunnuntain viettäminen perustuu siihen, että kirkon tulee erottua "juutalaisten inhottavasta seurasta".

Kristinuskoon jo tulleet pakanalliset vaikutteet vahvistuivat ja juutalaiset yhteydet sysättiin syrjään. Geoffrey Wigoder, Editor, The New Standard Jewish Encyclopaedia: "(Nikean konsiili v. 325 jKr.) lisäsi kuilua kristillisyyden ja juutalaisuuden välillä kieltämällä kristillisen sapatin vieton lauantaina ja pyrki estämään juutalaisten ja kristittyjen pääsiäisen samanaikaisuuden." Viikonpäiville annettiin nimet roomalaisten epäjumalien

kunniaksi. Aurinko, kuu ja viisi silloin tunnettua planeettaa käsitettiin jumalina ja niiden kunniaksi päivät nimettiin. Sunnuntai, Sun-day, eli auringonpäivä. Lauantai, Saturday, eli Saturn's day, eli Saturnuksen päivä oli luonnollinen valinta moniuskonnollisen Rooman pyhäpäiväksi. Aurinko on aina edustanut jumaluutta tavalla tai toisella jokaisessa pakanauskonnossa. Rooman valtakunnassa auringon palvonta sai määräävän aseman jo vuonna 30 jKr. Se vaikutti myös kristillisyyteen. Kristuksen vertauskuvana käytettiin toisinaan aurinkoa. Näin kristityt halusivat tietenkin korottaa Häntä muiden uskontojen edustajille. Mutta oliko se aikansa "maailmanmielisyyttä"? Tarvitseeko raamatullinen totuus maailmallisia keinoja tullakseen tunnetuksi? Näin on kuitenkin aina ajateltu ja näin toimitaan edelleen.

Monelle pakanalliselle juhlalle haluttiin antaa kristillinen vastine. Nämä juhlat saivat kristillisen leiman ja muodostui kristillisiä tapoja johtaen uskontoon, joka ei aina edes edellyttä ihmisen sisäistä kääntymystä, vaan tavat ja riitit ovat tarpeeksi. Katolilainen uskonto kehittyi nopeasti maailmanvallaksi. Pääosin pakanoista koostuva kirkko otti käytännön viettää keisarin kunnian päivää myös Kristuksen päivänä. Asiaa helpotti käsitys, että Jeesus nousi ylös sunnuntai-aamuna. Tässä yhteydessä aiempien roomalaisten piispojen päätökset asiasta vahvistettiin.

Onneksi Jumala on Armollinen ja Kaikkietävä. Armossaan Hän laati säännön, jonka Jeesus sanoo Mark.2:27-28: "Sapatti on asetettu ihmistä varten, eikä ihminen sapattia varten. Niin Ihmisen Poika siis on sapatin herra". Kol.2:16 muistuttaa: "Älköön siis kukaan teitä tuomitko minkään juhlan tai uudenkuun tai sapatin johdosta", ja jae 17 jatkaa, "jotka vain ovat tulevaisten varjo, mutta ruumis on Kristuksen". **Jos haluat pitää sunnuntaita "Herran päivänä" saat niin tehdä, jos lauantaita, sinua ei pidä siitä arvostella. Uskovan tulisi kuitenkin pyhittää kaikki päivänsä Herralle.**

On syytä korostaa UT:n periaatetta, että emme enää ole uskonnollisten tapojen orjuuttamia. Luku valottaa lähinnä kristillisyyden ja juutalaisuuden konfliktia joka näkyy myös tässä kysymyksessä. On hyvä tietää jotakin siitä miksi asiat ovat muodostuneet sellaisiksi kuin ne ovat. Kristinuskon juutalaisen taustan parempi tiedostaminen ei ole pelastuksen ehto eikä mikään hengellisen elämän korkeampi muoto. Mutta oikea tietoisuus asiasta voi auttaa seurakunnan todistustehtävässä juutalaiselle kansalle. Seurakunnan pakanakristillisellä osalla ei ole mitään kerskattavaa juutalaisen osan rinnalla, eikä toisin päinkään. Molemmat ovat vajavaisia, virheellisiä, mutta kuitenkin yhdessä ja yhtenä matkalla kohti kaiken täyttymystä: Kristuksen kohtaamista.

Luku 14

Kirjoitus ristillä ja pääsiäislammas

1.Moos.22 jakeet 8 ja13 liittyvät Aabrahamin koetuksen hetkeen, kun hänen tuli uhrata poikansa Iisak. Iisak oli nuori, aikuinen ja vahva mies. Ei enää pieni poikanen. Alttarille sidottavaksi asettuminen edellytti myös Iisakin suostumusta ja uskoa, että Jumalalla oli oma pian ilmenevä tarkoituksensa tapahtumalle. Molemmat miehet toteuttivat esikuvaa Kristuksen uhrista: Aabraham Isän ja Iisak Pojan roolissa. Tämän kautta Jumala paljasti molemmille tulevan sovituksen syvyyttä ja merkitystä. Kokemuksen jälkeen kumpikin kykeni syvällisemmin ymmärtämään synnin ja sovituksen asiaa ja jakamaan sitä eteenpäin lapsilleen ja aikalaisilleen. Jae 8 kuvaa Aabrahamin uskoa ja käsitystä Jumalan tarkoituksesta. Uskonsa kautta hän kesti koetuksen. Vastauksena Iisakin kysymykseen mistä saadaa uhri, Aabraham vastasi, "Jumala on katsova itselleen lampaan polttouhriksi".

2.Moos.12:2-7 kertoo Israelin ensimmäisestä pääsiäisen vietosta Egyptissä. Jokaisen perhekunnan tuli uhrata lammas. Sen tuli olla virheetön, urospuoli karitsa, viattomuuden esikuva. Sen verellä piti sivellä talon oven pihtipielet. Näin lampaasta, karitsasta tuli sovituksen keskeinen väline juutalaisessa perinteessä. Jokaisena pääsiäisenä sen merkitys on keskeinen. VT:n profeetta Jesaja kuvaa luvussa 53 kärsivää Messiasta ja syntiemme sovitusta Hänen kauttaan. Jae 7: "Häntä piinattiin, ja hän alistui siihen eikä suutansa avannut; niin kuin karitsa, joka teuraaksi viedään, niin kuin lammas, joka on ääneti."

Johannes Kastaja tunsu VT:n kirjoitukset. Jesajan, ehkä Aabrahaminkin kuvausta muistaen hän todisti Jeesuksesta: "Katso, Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!", Joh.1:29 (36). Apostolit muistuttavat kirjeissään VT:n esikuvien merkityksestä ja

synnin lopullisesta sovitukselta Jeesuksen ristintyön kautta. 1.Kor.5:7, "onhan meidän pääsiäislampaamme, Kristus, teurastettu". 1.Piet.1:19 muistuttaa, kuinka olemme lunastetut, "Kristuksen kalliilla verellä, niin kuin virheettömän ja tahrattoman karitsan."

Juutalainen pääsiäislammasta koskeva traditio kertoo, kuinka kuparilevy johon oli merkitty perhekunnan nimi, ripustettiin punaisessa narussa uhrilampaan kaulaan. Sillä tavoin jokaisen perhekunnan uhrilammas tuli merkitä ja karitsa sai omistajansa merkin. Tämä toteutui myös Jeesuksen suhteen. Evankeliumit kuvaavat, kuinka Pilatus kirjoitutti taulun joka sijoitettiin ristiinnaulitun Jeesuksen pään yläpuolelle. Matteuksen mukaan teksti kuului:

- "Tämä on Jeesus, juutalaisten kuningas", Matt.27:37.

Muut evankeliumit kuvaavat samaa kirjoitusta:

- "Juutalaisten kuningas", Mark.15:26,

- "Tämä on juutalaisten kuningas", Luuk.23:38,

- "Jeesus nasaretilainen, juutalaisten kuningas", Joh.19:19.

Johannes mainitsee, että Pilatus kirjoitutti tekstinsä hepreaksi, latinaksi ja kreikaksi. Juutalaisten uskonnolliset johtajat olivat hyvin harmissaan Pilatuksen kirjoituksesta ja vaativat sen muuttamista. Joh.19:21, "Niin juutalaisten ylipapit sanoivat Pilatukselle: 'Älä kirjoita, juutalaisten kuningas, vaan että hän on sanonut, minä olen juutalaisten kuningas'."

Pilatus ei suostunut vaatimukseen. Oli yleinen tapa kirjoittaa ristiinnaulitun tuomion peruste tauluun ylös ristille. Papit eivät vastustaneet tapaa sinänsä vaan tekstissä oli jotakin mitä he eivät olisi halunneet nähdä. Ilmeisesti pienellä vaivalla kirjoituksen merkitys olisi saatu muuttumaan toiseksi ja sitä he vaativat Pilatukselta. Mutta Pilatus halusi pitää kiinni omasta versiostaan ja tokaisi kylmästi kuuluisat sanansa, "minkä minä kirjoitin, sen minä kirjoitin", Joh.19:22. Johannes tähdentää jakeessa 20, että Pilatuksen

kirjoituksen lukivat monet juutalaiset. Se herätti suurta huomiota ja kiivasta keskustelua. Varhaisimmat säilyneet UT:n kirjoitukset ovat kreikankielisiä joten tällä hetkellä se on vanhin muoto Pilatuksen kirjoituksesta. Eräät tutkijat ovat tältä pohjalta pyrkinneet rekonstruoida mitä heprealainen teksti todella merkitsi ja miksi se syvästi loukkasi uskonnollista johtoa. Tällöin on päädytty tekstimuotoon: "Jeesus Nasaretilainen ja Juutalaisten Kuningas".

Juutalaisessa ajattelussa kirjoitetun tekstin ensimmäiset ja viimeiset sanat antavat kokonaiskuvan koko tekstistä. Tämä käy ilmi Raamatusta, kun Jeesus ja apostolit lainaavat Kirjoituksia (VT:ia). Esimerkiksi Jeesuksen viimeiset sanat ristillä. Markus 15:34 mainitsee Jeesuksen huutaneen: "Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit". Joh.19:30 jatkaa Hänen lausuneen viimeiset sanansa, "Se on täytetty". Tästä jotkut ovat vetäneet johtopäätöksen, että Isä Jumala hylkäsi Pojan joka joutui kadotukseen, (ns. "Jeesus kuoli hengellisesti" -harhaoppi, jota mm. Hinn, Copeland, Hagin, ym. karismaattisen liikkeen johtajat ovat opettaneet). Heidän mukaansa synnin sovitus vaati tämän. Kuitenkin mm. Psalmi 16:10 sanoo: "Sillä sinä et hylkää minun sieluani tuonelaan, etkä anna hurskaasi nähdä kuolemaa." Kyse on siitä, että Jeesus lainasi juutalaista tapaa noudattaen Psalmia 22. Psalmi alkaa: "Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit". Kuten aiemmin jo mainittiin parempi käännös lopulle olisi "se on täytetty", mutta suomalaisessa 1938 käännöksessä loppu on käännetty, "että hän on tämän tehnyt". Psalmissa 22 hepr. sana "asah" tarkoittaa mm. jonkin täyttämistä, loppuun suorittamista.

Sama merkitys on sanojen ensimmäisillä kirjaimilla. Jeesuksen tuomio kirjoitettiin lyhennettynä. Rooman kirkko lainasi tämän tavan juutalaisilta, kun se esittää Jeesuksen päällekirjoituksen muodossa INRI, eli ensimmäiset kirjaimet sanoista, -"Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum".

Latinankielinen kirjoitus ei vielä paljasta tekstin hepreankielistä merkitystä. Kun lause,

-"Jeesus Nasaretilainen ja Juutalaisten Kuningas" käännetään hepreaksi, saadaan:

-"Yeshua Hanatzri Vemelech Hayehudim".

Sanat merkitsevät:

-"Yeshua", Pelastaja, Vapahtaja, Matt.1:21, "sinun on annettava hänelle nimi Jeesus, sillä hän on vapahtava kansansa heidän synneistänsä". Joh.1:29, "Katso, Jumalan karitsa, joka pois ottaa maailman synnin".

-"Vemelech", "Ve" (ja), "Melech" (kuningas). Kun Pilatus kysyi Jeesukselta, "oletko sinä juutalaisten kuningas", Jeesus vastasi yks'kantaan, "sinäpä sen sanot", Matt.27:11.

-"Hanatzri", Matteus 2:23 mainitsee, "Hän on kutsuttava nasaretilaiseksi".

Kyseisistä heprean sanoista voidaan johtaa monia syvällisiä raamatullisia merkityksiä Jeesuksen sovitustyölle. Juutalaisten johtajien ja suuren osan kansaa luopumus oli syvä – kuten meidän kaikkien. Meidän tilanteemme ennen katumusta ja Jumalan puoleen kääntymistä ei ole sen parempi. Synnin vakavuus ja sen valta on suuri mutta Jumalan evankeliumin voima on vielä mahtavampi. Vielä ristillä ja nimenomaan siinä Jeesus todisti ainutkertaisen ja iankaikkisen jumaluutensa. Juutalaisen tekstin alkukirjaimista syntyy, "YHVH". Kyseessä on pyhä nimi, Jumalan nimi "Jahve", "Jehova". Tätä nimeä pidettiin juutalaisuudessa ja pidetään edelleen niin pyhänä, ettei sitä saa lausua eikä kirjoittaa. Jotkut messiaaniset juutalaisetkin haluavat noudattaa tätä käytäntöä. Tällöin nimestä kirjoitetaan vain ensimmäinen ja viimeinen kirjain, eli esim. englanninkielinen nimi "God", on "G-d". Jumalan uhrilammas merkittiin. Uhri kuului Jumalalle. Se oli Jumalan uhri, annettu meidän edestämme. Aabrahamin Jumalalta saama ilmoitus ja usko, että Jumala asettaa uhrin, lähettää "ainokaisen Poikansa" uhrilampaan asemaan, täytyi.

Pääsiäislammas käristettiin avotulen yllä vartaassa. Vartaina toimivat granaattiomenapuun oksat. Niitä tarvittiin kaksi. Toinen varras laitettiin pituussuunnassa lampaan ruhon läpi ja toinen sivusuunnassa etulapojen alta. Näin vartaat muodostivat ristin. Ruokakunnan, "perheen" muodosti vähintään 10 hengen ryhmä. Ryhmän tuli olla niin iso, että koko lammas varmasti tuli syödyksi ennen puoltayötä. Tapana oli kutsua vähävaraisia ihmisiä, joilla ei ollut mahdollisuutta hankkia aineksia, aterialle. Olemme Jumalan perhettä. Jeesus asetti ehtoollisen kuolemansa, ylösnousemuksensa ja toisen tulemuksensa muistuttamiseksi. Evankeliumin esillä pitäminen on myös "köyhien" kutsumista Herran aterialle. Ilman Kristusta olemme hengellisesti köyhiä ja kuolleita. Kristuksessa taas omistamme kaiken iankaikkisen elämän omistamisen myötä.

Luku 15

Keisarin uudet vaatteet

Jerusalemassa kristityille näytetään ns. pyhiä paikkoja, joiden uskotaan olleen pääsiäisajan tapahtumapaikkoja. Muistamme, että uskomme ei edellytä mitään "pyhiä paikkoja" tai niissä käymistä. Uskomme ei ole riippuvainen paikoista mutta oma mielenkiintonsa historiallisilla paikoilla toki on. Niiden merkitys oikein ymmärrettynä auttaa sanan syvällistä totuutta avautumaan meille uudella tavalla. Tärkeimpiä paikkoja ovat tietenkin ristiinnaulitsemisen ja hautaamisen paikat. Katolinen kirkko ja eräät muutkin pitävät "Pyhän Haudan kirkkoa" näiden tapahtumien oikeana paikkana. Protestanttinen liike omi itselleen "Puutarhahaudan" ja ns. "Gordonin Golgatan". Meillehän nimi Golgata merkitsee "pääkallonpaikkaa". Kuten nyt tiedämme se ei kuitenkaan ole alkuperäisen sanan ainoa merkitys.

Aapeli Saarisalo kirjoittaa: "Konstantinuksen ajoista asti on yleisesti uskottu Golgatan sijainneen nykyisen Pyhän Haudan kirkon paikalla, jolle tämä keisari rakensi ensimmäisen muistomerkin 335 jKr. Ne, jotka pitävät paikkaa oikeana, uskovat Jerusalemin silloisilla kristityillä olleen varman tiedon Golgatan paikasta... Mutta asiaa vaikeuttaa se täydellinen hävitys, minkä alaiseksi kaupunki joutui ensin Tiituksen ja sitten Hadrianuksen aikana (132-135 jKr.), varsinkin, kun viimeksi mainittu koetti muuttaa koko seudun näköä..." Saarisalo jatkaa ja sanoo Konstantinuksen toimenpiteestä säilyneiden kirjoitusten osoittavan, että hänen valintaansa ei vaikuttanut perimätieto vaan paikka valittiin "yliluonnollisen ilmestyksen" ohjaamana.

Ilmestysten ja näkyjen tai unien ottaminen auktoriteetiksi on tehokas menetelmä, kun halutaan "jumalallinen" valtuutus jollekin asialle. Näinhän nykyisinkin toimitaan. Monet kristityt vetoavat ilmestyksiin ja näkyihin oman asiansa tueksi. Sana ei läheskään

aina ole perustana. Raamattu varoittaa, "Älköön teiltä riistäkö voittopalkintoanne kukaan, joka on mieltynyt nöyryyteen ja enkelien palvelemiseen ja pöyhkeilee näyistään ja on lihallisen mielensä turhaan paisuttama", Kol.2:18. Konstantinuksesta ja hänen tavastaan määrittää "pyhiä paikkoja" löytyy historiallista tietoa. Yksi tunnetuimpia kertoja on kirkkoisä Eusebius, joka eli n. 264-340 jKr.

Konstantinus tunnettiin näyistään. Hän sai yliluonnollisen ilmestyksen kautta tiedon, että Jeesuksen kuoleman ja hautaamisen paikka sijaitsee keisari Hadrianuksen pystyttämän Venuksen temppelin paikalla. Kun Konstantinus koki kuuluisan kääntymyksensä ja antoi kristinuskolle samat oikeudet kuin muillakin uskonnoilla oli, hän koki itsensä erityiseksi Jumalan valituksi. Konstantinus asetti itsensä kristillisen kirkkolaitoksen pääksi, yläpuolelle sen silloisten johtajien. Tämä siitä huolimatta, että hän ei ollut ottanut kristillistä kastetta eikä sen kautta liittynyt kristittyjen seurakuntaan. Keisari piti selvänä, että hän kuuluu Herran apostolien joukkoon ja on kaikessa heidän veroisensa, ehkä jopa enemmän kuin he. Konstantinus on esimerkki siitä, kuinka "näyt" ja "ilmestykset" vaikuttavat, kun niihin suhtaudutaan kriittikittömästi. Kukapa olisi halunnut arvostella keisarin, Jumalasta seuraavan, ilmestyksiä.

Konstantinus lähetti äitinsä Helenan Jerusalemiin. Tämä vahvisti poikansa ilmestyksen löytämällä puretun Venuksen temppelin alta kolme ristiä. Mikä niistä kuului Jeesukselle? Tarina kertoo, että se selvitettiin viemällä ristit sairaan henkilön luokse. Kun henkilö parani oikean ristin kosketuksesta, tärkein risti oli tunnistettu. Toinen kertomus lisää, että oikea risti herätti kuolleen eloon. Mutta löytyi muutakin. Löytyi taulu, jonka Pilatus kiinnitytti Jeesuksen ristille, löytyi sieni jolla sotilas tarjosi Jeesukselle suunkostuketta ja löytyipä vielä ruoko, jonka avulla sotilas nosti sienen Jeesuksen huulille. Kukaan ei kyseenalaistanut kuinka nuo esineet olivat

säilyneet maassa 300 vuoden ajan maatumatta. Kyseessähan oli ihme.

Konstantinuksen aika oli monessa mielessä yksi merkkipaalu kristillisyyden historiassa. Nämä "löydöt" olivat kuin lähtölaukaus kaikenlaisten pyhäinjäännösten suurimittaiselle löytymiselle ja kaupittelulle, jota käytäntöä katolinen kirkkolaitos suuresti edisti. Käytäntö elää ja voi hyvin tänäkin päivänä. Pyhäinjäännökset ovat yksi keskeinen osa katolilaista kirkkoelämää. Varovaisena miehenä Eusebiuskaan ei julkisesti, suoraan sanoen arvostellut

Konstantinuksen ja hänen äitinsä puuhia. Tosin hän muistaa mainita, että näiden paikkojen sijainnista ei ole kirjallista tietoa vaan ainoastaan kuulopuheita. Näyttäisi siltä, että Eusebius tiesi enemmän kuin mitä antoi ymmärtää. Hänen kirjoituksissaan on viittauksia Öljymäkeen. Eusebiuksen kirjoitus, "The Oration of Eusebius" mainitsee mm. näin, "antakaamme pyhien ennustusten (tarkoittaen kirjoitettua Jumalan sanaa) - joita ei ole tuottanut ennustamisen henki, tai paremmin sanottuna hulluus ja tyhmyys - ja jotka ovat syntyneet jumalallisen totuuden inspiroimana, ohjata meitä näissä salaisuuksissa". Oliko Eusebiuksen maininta verhottu viittaus keisari Konstantinuksen näkyjä ja ilmestyksiä vastaan?

Eusebius mainitsee myös, kuinka hän muiden piispojen läsnä ollessa, Pyhän Haudan kirkon vihkitilaisuudessa halusi tietää millä perusteilla Konstantinus valitsi Venuksen pyhäkön. Eusebius puhuu Konstantinuksen "henkilökohtaisesta kokemuksesta" ja kuinka Jeesuksen kärsimyspaikan sijainti on, "salaisuus meille (papistolle), mutta ilmoitettu yksin teille (keisarille)". Ajatuksen kanssa luettuna Eusebiuksen teksti näyttäisi paljastavan peitellyn tyytymättömyyden valittua paikkaa kohtaan. Asiaan liittyy mielenkiintoinen lisäpiirre. Kun kuningatar Helena oli paikan päällä hänelle ilmoitettiin, että juutalainen Juudas, oppinut mies, omistaa vanhan, kirjallisen dokumentin siitä, että Venuksen temppelin paikka on oikea. Nolan piispa Paulinus kirjoittaa tästä:

"Hän (Helena) oli innokas kuulemaan oppineita ja pyhiä kristittyjen edustajia, mutta myöskin hän kuuli juutalaisista viisaimpia". Sen jälkeen Paulinus muistaa mainita, kuinka juutalaiset ovat "luontaisesti häijyjä". Se kuvaa tuon ajan pakanakristittyjen asennetta juutalaisiin ja sitä kautta kaikkeen juutalaisuuteen liittyvään. Hän jatkaa kertomalla, kuinka Helena kokosi juutalaiset johtajat eteensä Jerusalemiin. Juutalaisten edustajien ja mainitun Juudaksen myötävaikutuksella paikka tunnistettiin. Juudas kääntyi myöhemmin kristityksi ja hänet nimitettiin Jerusalemin piispaksi nimellä Quirianus. Ehkä ei huono kauppa Juudakselle?

Mutta mitä intressejä juutalaisilla oppineilla ylipäätään oli löytää ja osoittaa pakanoille Jeesuksen elämään liittyviä paikkoja? Ei paljonkaan. Juudas hyötyi, kun myöntyi Konstantinuksen "ilmestyksen" vahvistajaksi. Ehkä operaation suorittajina olivat joko juutalaiset, jotka halusivat nauraa pakanoille näiden selän takana, tai sitten Helena esikuntineen. Pääasia toteutui: Keisarin näky osoittautui todeksi. Muuhun ei ollut mahdollisuuttakaan. Ennen kuin keisari Hadrianus pystytti paikalle Venuksen temppelin paikalla oli hautoja, tai hauta. Paikka oli pieni, temppelivuoren länsipuolella sijaitseva kukkula, joka nousi hieman ympäristöään ylemmäksi. Jeesuksen aikaan tuo alue oli asuttu. On viitteitä, että paikalle oli haudattu merkittävä mies. Tämä mies ei kuitenkaan olisi ollut merkittävä Konstantinuksen ajan kristityille. Juutalaisille vainaja merkitsi sitäkin enemmän. Kun hänen hautapaikkansa saastui keisari Hadrianuksen ansiosta, saattoi olla johdonmukaista, että juutalaiset oppineet antoivat "vahingon kiertää".

On mahdollista, että tälle alueelle on haudattu juutalainen, kuuluisa ylipappi Johannes Hyrkanus I, joka oli virassa 135-104 eKr. Hän oli yksi hasmonealaisen Simeonin pojista. Simeon poikineen liittyy ns. makkabilaisten, "vasaramiesten" aikaan, joka

on yksi merkittävimpiä jaksoja juutalaisten historiassa. Juutalaiset ryhtyivät kapinaan, kun Syyrian kuningas Antiokus IV Epifanes (Antiokus loistava) pyrki hävittämään juutalaisen uskonnon. Mainittakoon, että hänen ystävänsä olivat antaneet hänelle lisänimen "epimanes" (mielipuoli), koska hän sai mielenvikaisuuskohtauksia. Hallitsija vainosi juutalaisia ja pakotti heitä mm. syömään sianlihaa. Hän saastutti Jerusalemin temppelin. Makkabilaiset valtasivat Jerusalemin ja puhdistivat sen häväistyn temppelin v. 165 eKr. Temppelin puhdistamisen muistoksi vietetään juutalaista "Hanukka" -juhlaa samoihin aikoihin, kuin kristityt viettävät joulua. Sotaa käytiin kuitenkin vielä yli 20 vuotta. Juutalaisilla oli kuitenkin oma kuningaskunta aina vuoteen 63 eKr., jolloin Rooman maailmanmahti otti vallan.

Onko Pyhän Haudan kirkon paikalla ollut juutalaisen ylipapin hautamuistomerkki, sittemmin pakanallinen, moraalittoman Venus-jumalattaren temppeli? Nolan piispan Paulinuksen mukaan, "pääasiallinen syy tulla Jerusalemiin on halu nähdä ja koskettaa paikkoja, joissa Kristus lihansa päivinä liikkui". Nyt katolilaiset ja eräät muutkin kristityt käyvät palvomassa tällä paikalla pitäen sitä kristikunnan pyhimpänä paikkana. Aapeli Saarisalo kirjoittaa: "Kun Pyhän Haudan kirkko on joutunut nykyisen kaupungin melun sisään ja täten huonosti muistuttaa Raamatun Golgataa, joka oli kaupungin ulkopuolella, on protestanttien taholta haettu sille parempaa vastinetta kaupungin ulkopuolelta ja siksi keksitty pääkallonnäköinen kukkula nykyisen Jerusalemin pohjoispuolella." V. 1883 kenraali Gordon "tunnisti" Golgatan Jerusalemin temppelialueen pohjoispuolella. Paikalle "pääkallomaisen" ilmeen antavat, rinteeseen ilmestyneet silmäkuopat, ovat kuitenkin syntyneet vasta 1700 -luvulla kallionlouhinnan tai eroosion yhteydessä.

Erään juutalaisen perimätiedon mukaan paikkaa olisi käytetty kivittämispaiikkana roomalaisajalla. Sen läheltä löytyi kalliohauta

eli nykyinen Puutarhahauta. Monet kristityt pitävät paikkoja aitoina mitä ne VT:n ja juutalaisen taustan huomioon ottaen eivät ole. Pyhän Haudan kirkon tausta on "näyissä" ja ehkä ovelassa petoksessa. Puutarhahauta taas on protestanttien vastaveto katolilaiselle ylivallalle pyhien paikkojen suhteen. Niin katolilaisten, kuin protestanttienkaan ristiinnaulitsemisen ja hautaamisen paikat eivät sovi VT:n ja juutalaisen taustan antamaan kuvaan. Kumpikaan paikka ei sijaitse "ulkopuolella leirin", eli sapatinmatkan päässä temppelistä. Ne eivät täytä vaatimusta sijaita "Jumalan läsnäolon edessä", joka voi toteutua vain temppelin itäpuolella. Ne eivät sovellu VT:n esikuviin syntiuhrien suorittamisesta.

Lisäksi on vielä yksi asia jota emme ole vielä käsitelleet. Johannes mainitsee: "Ja sillä paikalla, missä hänet ristiinnaulittiin, oli puutarha, ja puutarhassa uusi hauta, johon ei vielä oltu ketään pantu", Joh.19:41. Matteus 23:27-29 Jeesus sanoo fariseusten olevan "valkeiksi kalkittujen hautojen kaltaisia", ja jatkaa, "Voi teitä, kun te rakennatte profeettain hautoja ja kaunistatte vanhurskasten hautakammioita." Molemmat raamatunpaikat viittaavat toimiin, jotka olivat käynnissä Jeesuksen elinaikana. Aikojen kuluessa Öljymäelle oli haudattu monia juutalaisia. Myös entisaikojen kuuluisia profeettoja. Moni näistä vanhoista haudoista sijaitsi sapatinmatkan sisällä, Öljymäen temppelivuoren puoleisella rinteellä. Koska ihminen tuli seremoniaalisesti epäpuhtaaksi joutuessaan kosketuksiin kuolleeseen tai hänen luihinsa, sapatinmatkan sisässä sijaitsevat haudat olivat suuri riski juhlien aikaan Öljymäen rinteitä kansoittavalle väestölle. Viranomaiset määräisivät kaikki sapatinmatkan sisässä olevat haudat avattaviksi ja niissä olevat luut kerättiin puiisiin tai kivisiin hauta-arkkuihin vietäviksi uusiin hautapaikkoihin. Puhdistettu hautaluola jäi paikalleen ja se kalkittiin valkeaksi.

Öljymäen alueelle oli valmistettu ainakin kaksi uutta

hautausaluetta, jotka sijaitsivat sapatinmatkan ulkopuolella, "ulkopuolella leirin". Tällä uudella alueella oli myös Josef Arimatialaisen hautapaikka. Toinen seikka on, että kansansa parista karkotettu, jumalanpilkasta tuomittu, piti teloittaa ja myös haudata "ulkopuolelle leirin". Itse asiassa tällainen henkilö piti tyystin hävittää kansan keskuudesta, jopa hänen muistonsa. Eräiden tutkijoiden mukaan kansan keskuudesta karkotetun ruumiskin piti polttaa tulella, kuten esim. viittaa Joosua 7:15. Ehkä Josef Arimatialainen pelkäsi tai tiesi tämänkaltaisia suunnitelmia olleen Jeesuksenkin ruumiin suhteen ja kiirehti Pilatuksen luo saadakseen ruumiin haltuunsa.

Elämme aikaa kaksituhatta vuotta jälkeen Kristuksen ensimmäisen tulemuksen. Paljon on tapahtunut ihmiskunnan historiassa tuona aikana. Meidän tapamme on katsoa teknistä ja tieteellistä kehitystä ja kun tuijotamme sitä meidät valtaa illuusio, että aikamme ihminen on jotenkin parempi kuin entisajan "primitiivinen" yksilö. Tosiasia on, että ihminen on aina ollut sama. Entisajan ihmisillä oli tietoa, jota meillä ei ole ja päinvastoin. Ihmisen sisin ei ole muuttunut. Samat, synnin tuottamat ongelmat vaivaavat meitä edelleen. Tieto menneestä auttaa meitä näkemään oman historiamme. Miksi aikamme on sellainen kuin se on? Miksi teemme ja toimimme niin ja näin? Miksi meillä on erityisiä kristillisiä tapoja ja perinteitä?

Tavat ja perinteet luovat turvallisuutta ja jatkuvuuden tunnetta. Jotkut niistä ovat aitoja ja perustuvat Raamatun ilmoitukseen. Osa on väärennöstakin, jonka tarkoitus on rauhoittaa niiden noudattajat ja pitää nämä siinä uskossa, että he perinteiden noudattamisen kautta saisivat osakseen Jumalan hyväksynnän. Kuten juutalaiset oppineet lisäsivät Jumalan ilmoitukseen omat selityksensä, samoin on tehnyt pakanakristittyjen joukko. Jumalan aito ilmoitus löytyy sieltä missä ei koroteta ihmistä eikä hänen tulkintojaan ja näkyjään. Se löytyy silloin, kun olemme valmiit

tutkimaan omat käsityksemme. Aito ilmoitus on yksin Jumalan sanassa, joka avautuu vain Kristuksessa.

Lähdeteoksia:

Bacchiocchi Samuele, *How It Came About: From Sabbath to Sunday*, Andrews University,
Barnes Albert, *Notes on the New Testament*, SwordSearcher CD-Rom,
Biblical Archaeologist Vol. 41-54, Logos Library CD-Rom,
Broadbent E. H., *The Pilgrim Church*, Gospel Folio Press, Grand Rapids, MI, 1999,
Buksbazen Victor, *The Gospel in the Feasts of Israel*, Christian Lit. Crusade, Fort Washington, Penns., 1978
Christie-Murray David, *A History of Heresy*, Oxford University Press, New York, 1976
Comay Joan, *The Temple of Jerusalem*, Weidenfeld & Nicolson, London, 1975
Creeds of The Early Church, AGES Library CD-Rom,
Dabney R. L., *Systematic Theology*, Logos Library CD-Rom,
Daniel-Rops, Sellaista Oli Elämä Jeesuksen Ajan Palestiinassa, Werner Söderström Oy, 1972
Darby's Bible Translation, AGES Library CD,
De Lange Nicholas, *Atlas of the Jewish World*, Phaidon Press Ltd., Oxford, 1987
Easton's Bible Dictionary, AGES Library CD,
Edersheim Alfred, *Bible History*, Wm. B. Eerdmans Publ. Co., Grand Rapids, MI, 1876-1887, Logos Library CD,
Edersheim Alfred, *Sketches In Jewish Social Life*, AGES Library CD,
Edersheim Alfred, *The Life and Times of Jesus - Volume 1, Volume 2*, AGES Library CD,
Edersheim Alfred, *The Temple*, AGES Library CD,
Encyclopaedia Judaica, CD-Rom Edition, Judaica Multimedia, Keter Publ. House, Jerusalem,
Frydland Rachmiel, *What the Rabbis Know About the Messiah*, Messianic Publ. Co., Cincinnati, Ohio, 1993
Gibbon Edward, *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire*, Vol. 1, 2, AGES Library CD,
Guhl, Koner, *The Greeks, Senate*, London, 1994

Guhl, Koner, The Romans, Senate, London, 1994
 Hislop Alexander, The Two Babylons, Kessinger Publ., Edition 1932
 Holy Bible King James Version, AGES Library CD-Rom,
 Holy Bible, American Standard Version 1901, SwordSearcher CD-Rom.
 Hunt Dave, A Cup of Trembling, Harvest House Publ., Eugene, Oregon,
 1995
 Hunt Dave, A Woman Rides the Beast, Harvest House Publ., Eugene,
 Oregon, 1994
 Hunt Dave, An Occult Invasion, Harvest House Publ., Eugene, Oregon,
 1998
 Israel Pocket Library, Jerusalem, Keter Books, Jerusalem, 1973
 Jamieson, Fausset, Brown, Commentary, SwordSearcher CD-Rom,
 Josephus, The Jewish War, Penguin Books, London, 1981
 Levy David M., The Tabernacle: Shadows of the Messiah, FOI Inc., New
 Jersey, 1994
 MacArthur John, The Murder of Jesus, Word Publ., Nashville, 2000
 Magnusson Magnus, toim., Chambers Biographical Dictionary, Chambers
 Harrap Publ., Edinburgh, 1990
 Martin Ernest L., Secrets of Golgotha, ASK, Portland, Ohio, 1996
 Nave's Topical Bible, SwordSearcher CD-Rom,
 Raamattu, suomenkos 1938
 Richman Chaim, A House of Prayer for All Nations, The Temple Institute,
 Carta, Jerusalem, 1997
 Ritmeyer Leen and Kathleen, From Sinai to Jerusalem, Carta, Jerusalem,
 2000
 Saaristo Aapeli, Raamatun Sanakirja, Kirjaneliö, 1965
 Santala Risto, Kristinuskon Juuret 1 ja 2, Raamattu- ja Evankeliumipalvelu,
 1985
 Sarel Baruch, Understanding the Old Testament, Carta, Jerusalem, 1997
 Schaff Philip, History of the Christian Church, Wm. B. Eerdmans Publ.
 Co., Grand Rapids, Michigan, 1910, Logos Library CD,
 Schwarz, Skurnik, Weintraub, Juutalaisuus: Uskonto ja Perinne,
 Juutalainen koulu, 1989
 Strong's Greek Dictionary with Strong's Numbers, AGES Library CD
 Telushkin Joseph, Jewish Literacy, William Morrow and Co., New York,
 1991
 Telushkin Joseph, Jewish Wisdom, William Morrow and Co., New York,
 1994

The Ante-Nicene Fathers, Volume 1. The Apostolic Fathers with Justin Martyr and Irenaeus, Clement, Mathetes, Polycarp, Ignatius, Barnabas, Papias, AGES Library CD-Rom
The Mishnah, A New Translation, Jakob Neusner, Yale University Press, London, 1988
The Nicene and Post-Nicene Fathers - Series 1, AGES Library CD
The Nicene and Post-Nicene Fathers - Series 2, Volume 1 - Eusebius, The Writings of, Volume 2 - Socrates - Sozomenus; Church Histories, AGES Library CD
The Virtual Holy Land, CD-Rom, Virtual Excursions, Jerusalem
Torrey's Topical Textbook, SwordSearcher CD-Rom
Vos Howard F., Exploring Church History, Thomas Nelson Publ., Nashville, Tenn., 1994
Young's Literal Bible Translation, Version 1863, AGES Library CD.

LIITEOSA

Israel Raamatun aikana

Kristinuskon leviäminen

Pitkätukkainen Jeesus

UT aikainen Jerusalem

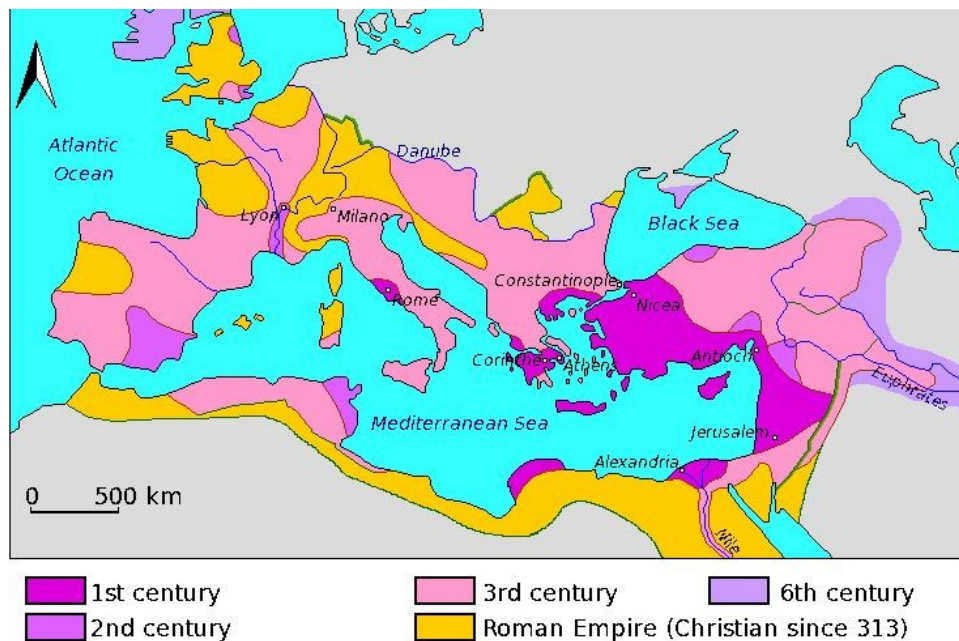
Temppeli ja kulku Öljymäelle

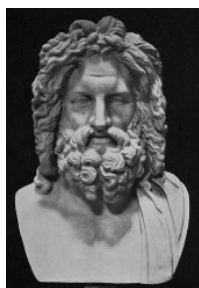
Herodeksen temppeli ja Ilmestysmaja erämaassa

Jeesuksen kärsimysviikko

INRI

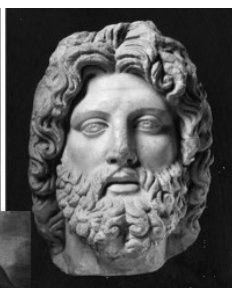

Zeus

Isä Jumala
maalaustaiteessa

Sarapis

Elokuvien Jeesus

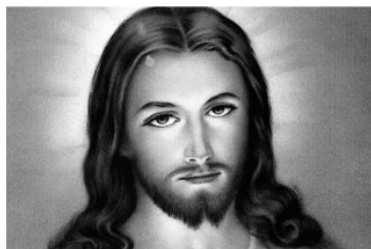
Jeesus ikoneissa

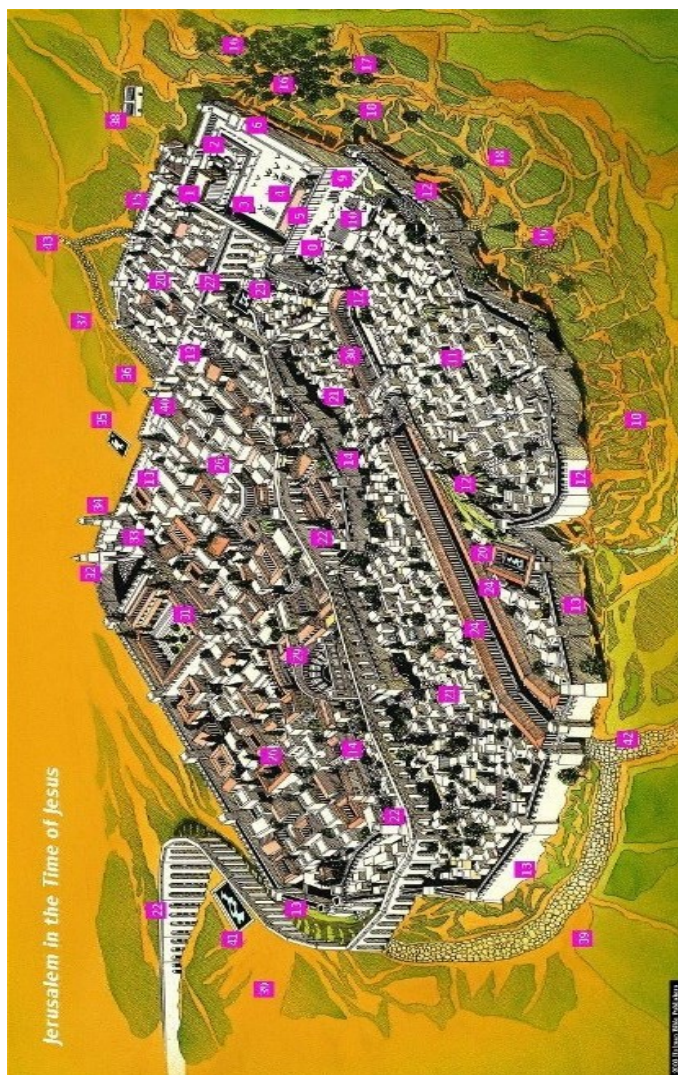
Pakanajumalia

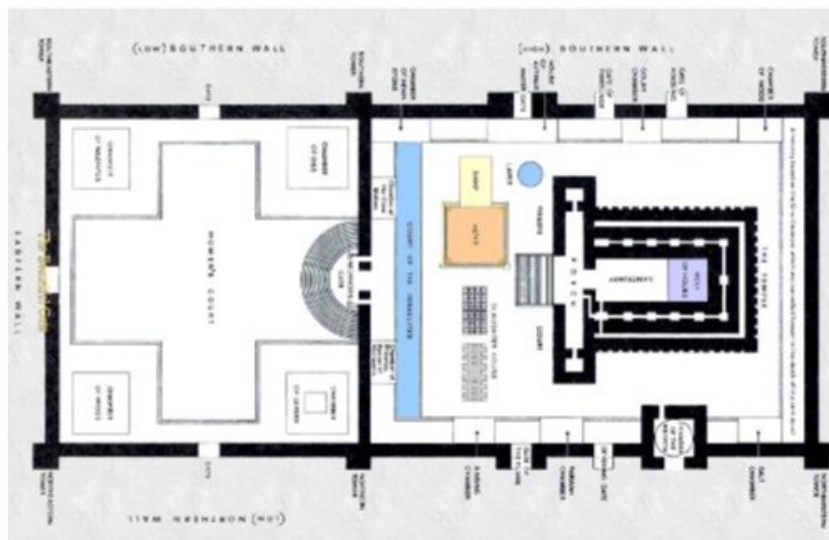
Katolisen kirkon Jeesus

"Jeesus" -kolikko
Bysantin keisari Justinus
II ajalta 685-711 jKr. ei
pitkää tukkaa

Perinteinen kristillinen näkemys Jeesuksen kuoleman ja ylösnousemuksen hetkistä

PERJANTAI iltapäivä Ristiinnaulitseminen ja haudaus	LAUANTAI Juutalainen viikkosapatti	SUNNUNTAI varhainen aamu Ylösnousemus "viikon ensimmä. päivänä"
★		★

Kolme päivää ja kolme yötä Matt12:38-40 ?

Juutalaisen ajankulun mukainen näkemys

Ti ilta - ke ilta 14 Abib Pääsiäissapatin aatto	ke ilta - to ilta 15 Pääsiäissapatti	to ilta - pe ilta 16 Viikkosapatin aatto	pe ilta - la ilta 17 Viikkosapatti
_____	_____	_____	_____

Kolme päivää ja kolme yötä = kolme vuorokautta

Ti ilta: Pääsiäisateria ja vangitseminen

Ke aamu ja päivä: kuulustelu, tuomitseminen, ristiinnaulitseminen ja haudaus
Joh19:31: "Koska silloin oli valmistuspäivä, niin - etteivät ruumiit jäisi ristille sapatiksi, sillä se sapatinpäivä oli suuri - juutalaiset pyysivät ... ruumiit otettaisiin alas"

Ke illasta To iltaan: Pääsiäissapatti

Pe päivä: Yrttien osto, illalla sapatti alkoi

La aamuna, sapattina, varhain: Haudalle meno

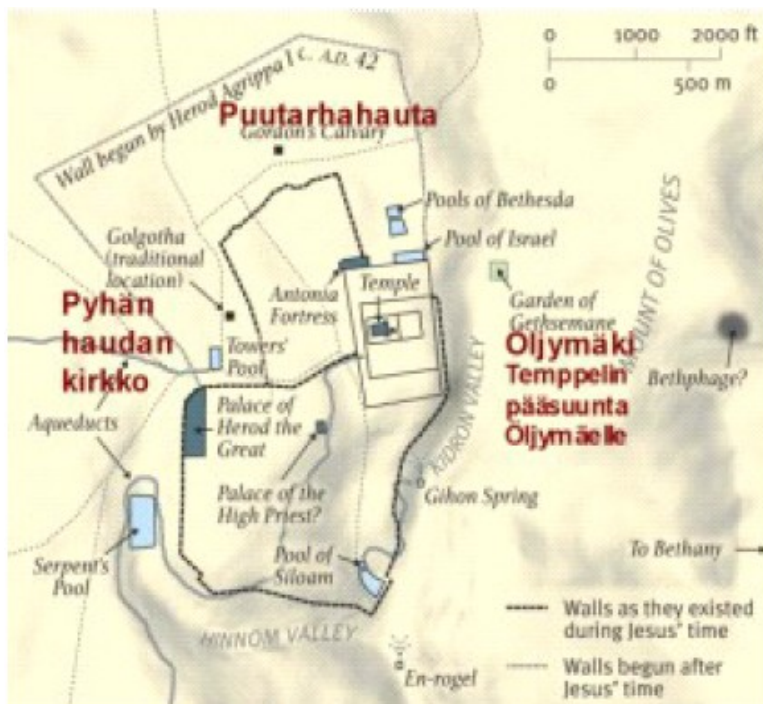
Jesus Nazarenus Rex Iudaeorum
INRI

Jesus o Nazoraio o Basileus ton Ioudaios
JESUS «JESUS» OF NAZARETH «NAZARETH» THE KING «KINGDOM» OF THE JEWS «JEWRY».

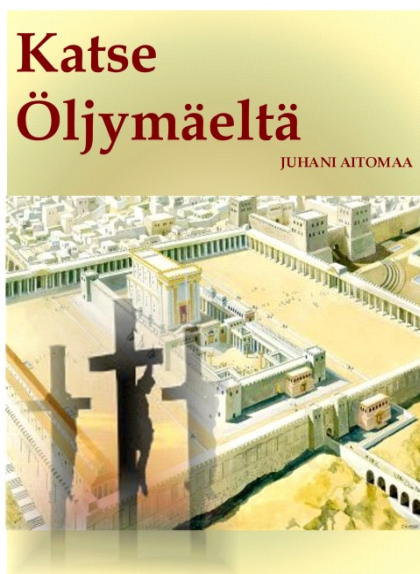
Yeshua Hanatzri Vemelech Hayehudim
YHVH

Katolilainen ja protestanttinen Jeesuksen ristiinnaulitsemispaikka.
Kumpikaan ei osu "Jumalan läsnäolon" eteen.

Tarkoittiko Jeesus todella, että Hän on haudassa kolme päivää ja yötä? Mitä sadanpäämies näki? Ostivatko naiset yrtit Jeesuksen ruumiin voitelemista varten sapatin jälkeen, kuten Markus kertoo vai ennen sapattia Luukkaan mukaan? Mitä tarkoittaa, että Jeesuksen tuli kärsiä tuomio jumalanpilkasta “Jumalan läsnäolon” edessä? Oliko Jeesuksella “hippitukka”? Mihin Raamattu viittaa Jeesuksen kärsimys- ja hautapaikkana? Ovatko nk. Pyhät paikat sijainniltaan luotettavia?

Tutustuminen historiaan ja juutalaisiin lähteisiin valottaa monia muuten hämäräksi ja jopa ristiriitaisiksi koettuja Raamatun kertomuksia. Kaikilla perinteisillä uskomuksilla ei aina ole yhtymäkohtia uskomme taustoihin. Huomaamme, kuinka pääsiäisviikon tapahtumien juutalainen tausta auttaa meitä paremmin ymmärtämään VT:n ja UT:n läheistä yhteyttä. Jeesus Kristus todella täytti VT:n esikuvat.

PDF -KIRJA

NÄKÖKULMA julkaisut